

VÄLIS- EESTI

New Yorgi Eesti Hariduseseltsi rahvatantsu ja laulu grupp (v. lhk. 23).

ALMANAK № 3. 1934

Kinnitus
Aktsiaselts

„EESTI UNION”

Tallinn, S. Karja 18
Telefon 445-10

Ühistegelikkude asutiste keskpank

EESTI RAHVAPANK

Asutatud 1920. a.

Tallinnas, S. Karja 19.

Telefon 425-55. Telegr. aadr.: Tallinn, Rahvapank.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.
Korrespondendid kõigis kodumaa
linnades, alevites ja alevikkudes.

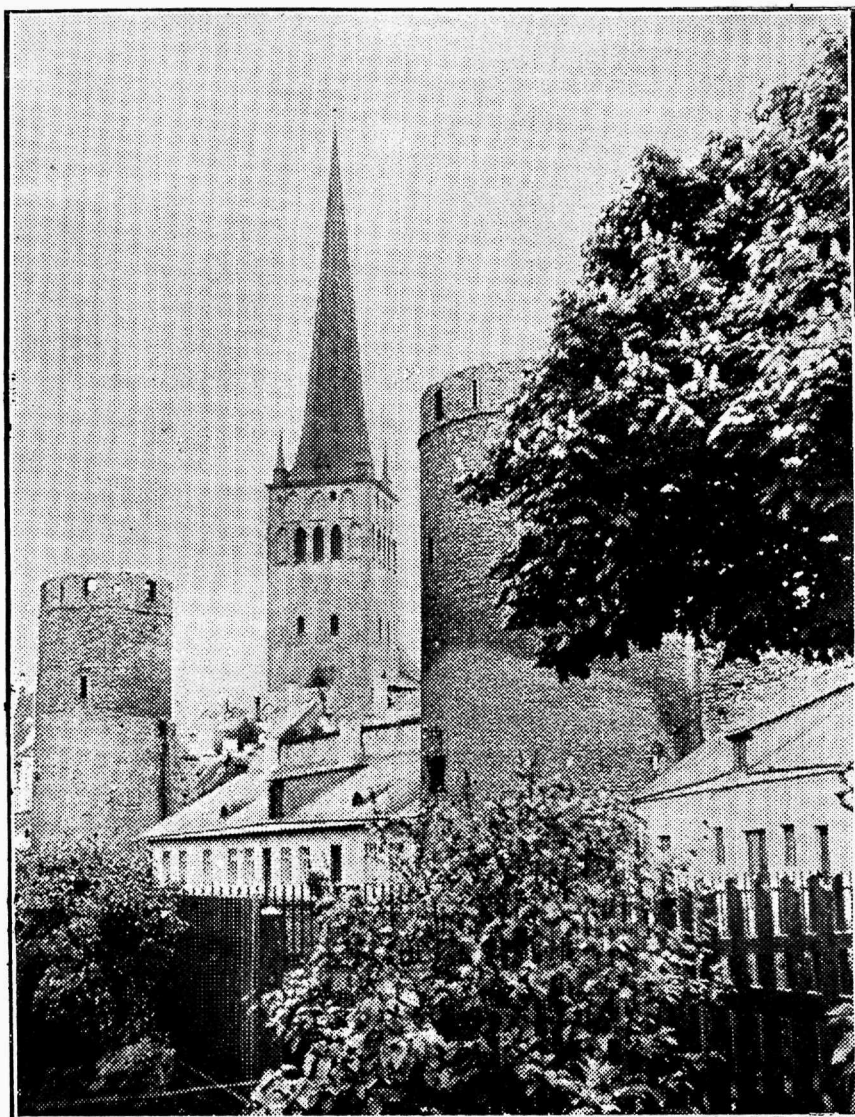
VÄLIS-EESTI

ALMANAK

1934. A.

III

6. AASTAKÄIK

Vana Tallinn.

Eesti väliskaubandus ja väliseestlased.

Kodu- ja Välis-Eesti kaubandusliku koostöö vajadus. — Väliseestlased Eesti kaubanduslikkudeks esindajateks. — Mis Eestist leiaks välismail turgu.

R. BERENDSEN, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja nõunik.

Ajalookäigu paratamatul tahtel on suur osa eesti rahva poegi-tütred välismaale veerenud ja sunnitud olnud seal omale elujärke looma ning võõrastes oludes oma majandust korraldama. Vaimline side Kodu- ja Välis-Eesti vahel ei ole aga õnneks katkenud, ja seal, kus see side ka on lõdvenenud, on see viimasel ajal jälle tublisti paranenud ja kõvenenud. Majandusliku sideme ja majandusliku läbikäimise kohta ei saa aga kahjuks seda sellel määral kinnitada. Kodu-Eestil ei ole oma välispoegadega sarnast majanduslikku sidet, nagu seda on näiteks Leedul, kelle emigrandid iga aasta suuri summe kodumaale saadavad, aidates sellega Leedu majanduslikku seisukorda tarvilisel tasemel hoida. Aga seda võib isegi Eesti õnneks lugeda, et ta oma majandust jõuab korraldada ilma võõrsile veerenud poegade abita. See isamaja ei ole harilikult mitte heas korras, mida lapsed võõrsilt peavad aitama oma kogutud varaga kohendada ja korraldada. Sest kui see abi kaoks, võiks isamaja langeda. Hea on, kui igaüks ise omal käel suudab oma majapidamise kõrgel hoida. Ja Eesti on seda tänini jõudnud ning tunneb rõõmu, kui ka tema laste käsi võõrsil hästi käib ja nende majandus seal soovitavalt areneb.

Salata ei saa aga siiski, et majanduslik side Kodu- ja Välis-Eesti vahel nii mõneski suhtes küllalt tarviline on. Eriti kaubanduse alal. Nende ridade kirjutaja ei mõtle selle all mitte seda, nagu peaksid väliseestlased omi kaupu kodumaalt tellima ja sellega kodumaa kaubandust toetama, koguni mitte; kuid kodumaa väliskaubanduse elustamiseks, kodumaa saaduste propageeri-

miseks on paljudel väliseestlastel teatavad võimalused ja neid võimalusi tuleks rohkem püüda kasutada, kui seda seni on tehtud.

Eesti on peamiselt väljaveo-maa. Tema väljavedu tõusis 1933. aastal 322.036 tonni peale, transiit — 33.283 tonnile, kuna sissevedu samal aastal oli vaid 219.197 tonni. Seega väljavedu suuresti ülekaalus sisseveost. Eesti ekspordeerib omi kaupu kõikidesse maailma jagudesse ja Eesti kaubalaevade lipud on läbistanud paljud maailma mered. See väljavedu võiks aga veelgi suurened, kui eesti saadustele välismail rohkem propagandat tehtaks ja neid kohtadel tutvustataks.

Seda ei saa teha loomulikult mitte iga võõrsil viibiv eestlane. Ainult vaid need, kes kaubanduslikul alal tegutsevad või kellel suuremate kaubanduslikkude ettevõtetega sidemed. Aga teha saab. Selleks paar näidet. Mõni aasta tagasi asus keegi eesti neiu S. R. õppima Praaha; õppides majandusteadust, sobitas ta samal ajal mitmeid sidemeid sealsete importööridega, tutvustades neid eesti saaduste ja valmistustega. Järeldus oli, tänu energilise neiu kaastööle, et meie kaubandus Tšehhoslovakiaga palju elavnes ja meie väljavedu sinna teataval määral tõusis. Seda suutis teha alles ülikooli pingil istuv eesti neiu!

Võib näiteks tuua ka Maroko, kus energiline eesti arst (praegu aukonsul) dr. P. rajas tee nii mõnedelegi eesti kaupadele. Kaubandusliku läbikäimise tulemused Eesti ja Maroko vahel pole küll veel lõplikult selgunud, kuid esimesed katsed on tehtud ja need ennustavad teataval määral head.

Eesti kunst New Yorgis.
A. WINTER: „Uudised suurelt maalt.“

Viimastel aegadel on Palestiina hakanud tarvitama suurel hulgal eesti võid. Millest see tingitud? Peamiselt sellest, et Palestiinasse on välja rännanud palju Vene- ja Baltimaa juute, kes tunnevad eesti võid ja avaldasid selle järele nõudmist. Palestiina päriselanikele poleks küll vist iialgi meele tulnud Eestist võid hakata importeerima!

Kaupade levimiseks aitab väga palju kaasa propaganda kohtadel. Eesti on noor ja väike riik, tema saadused on mitmel pool alles tundmatud või väga vähe tuntud. Meie majanduslikud keskasutised saavad sagedasti kaugetest maailma nurkadest kirju, milles päritakse selle järele, mis eesti tööstus valmistab ja milliseid kaupu Eesti välja veab. Muidugi saadetakse järelepärijatele tarviline informatsioon, kuid laiem propaganda eesti saadustele jääb tegemata, kuna Eestil tema väiksuse

tõttu ei ole võimalik pidada kaubanduslikke esindajaid kõigis maanurkades, kes aitaksid kaasa kohe peal eesti kaupade levimisele.

Siin võivad paljud väliseestlased oma kodumaa kasuks suurt ja tänuväärset tööd teha. Juhtides seal, kus kohane, tähelepanu eesti saadustele, muutuksid nad kohtadel teataval määral „Eesti esindajateks“. Igakord ei anna see töö küll otseseid tulemusi, teinekord aga küll. Eesti propageerimiseks ja tema tutvustamiseks on see aga alati tarvilik. Ja kui maa ja rahvas ning tema valmistusvõime tuntud, siis on ka kaubanduslike suhete arenemine hõlpsam ja kergem.

Eestil on mitmeid väljaveo artikleid, mis teiste maade konkurentsi auga välja kannatavad. Meie puumaterjal, tekstiilsaadused, lina, paber, karjasaadused jne. on ju üldiselt tuntud. Meie piiri-

tus on suure kuulsusega ja võiks eriti januses Ameerikas, kui jankid kord seda maitsma harjunud, whisky kõrval hea eduga võistelda. Muidugi ei saa lühikeses artiklis üles lugeda kõiki kauppu, mida Eesti võib välja saata. Kuid Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Vabrikantide Ühisus oleksid alati valmis kõikide järelepärimiste peale vastama ja täpseid andmeid andma väljaveetavate kaupade kui ka väljaveo firmade kohta.

Eesti ei asu üksnes oma ajaloolisel kodumaal, vaid suur osa eestlasi elab võõrsil, moodustades sellega ühe osa

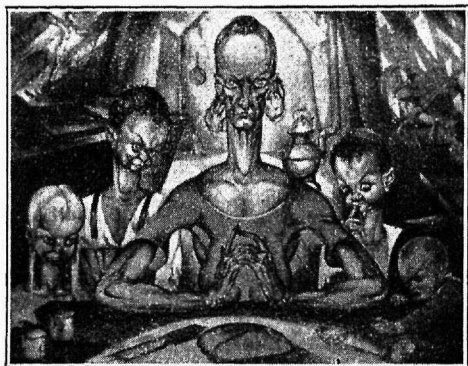
Eestit väljaspool kodumaa piire. Läbikäimine koduse Eesti ja Välis-Eesti vahel on aasta-aastalt elavamaks muutunud. Olgu see kultuuriline läbikäimise kaasaaitajaks majandusliku läbikäimise arenemisele ja andku see tõuget, et Eesti kaubalaevadel põhjust oleks ka kaugemate väliseestlaste asumaadele külla sõita. Edendades eesti väliskaubandust, toetavad väliseestlased oma „isakodu” ja selle kindlal järjel püsimine peaks olema rõõmuks ka meie laialipillatud vendadele-õdedele.

Juuni, 1934.

Eesti kunstnikud Ameerikas.

A. PRANSPILL.

Eesti organisatsioonid Ameerikas ei ole suured ning ei ole suutnud ära teha midagi suurt, kuid kolmas Ameerika Eesti kunstinäitus, mis peeti ära 16., 17. ja 18. märtsil New Yorgis Eesti Hariduseltsi saalis, 310 Lenox Avenue, näitas siiski, et meil ei tarvitse teiste ees silmi maha lüüa, et meil on vaimlist jõudu, et meil on kunstnikke, kes seisavad Ameerika parematel ühel pulgal ja suudavad nendega hästi võistelda. Mis viimase näituse eriti meeldivaks tegi, oli hea piltide valik, mis oli palju õnnestunum endiste näituste omast.

Eesti kunst New Yorgis.
Paul MÜLLER: „Meie igapäevane leib.“

Näitusel olid esitatud töödega seitse eesti kunstnikku: Hilda Rätsep, Louise Sepp, Paul Müller, Hendrik Tark, Fred Rink, Georg Sepp ja Andres Winter. Neist on Georg Sepp ja Paul Müller Euroopa kooliga, kuna kõik teised on õppinud Ameerikas. Teravasti torkas silma, et igalühel neist on oma stiil ja ainestik, et igauks kujutab midagi, mis temale iseloomustav.

*

Suurima tähelepanu osaliseks sai kahtlemata Andres Winter, kes seisab omas kunstis väga kõrgel, kõrgemal, kui seda Eestis keegi arvata võiks.

Winter on 40 aastat vana, abielus ameeriklannaga, sündimise poolest pärit Sindist, kus ta isa oli vabrikutöeline. Winter sõitis varemalt merd. Maalima kaldus ta juba poisikese põlves. Tulles Ameerikasse, astus ta New Yorgi kunstiakadeemiasse, kus ta neli aastat õppis ja mille ta lõpetas esimese auhinnaga ning 1500 dollarilise stipendiumiga. Pärast akadeemia lõpetamist töötas Winter hoolega edasi, sõites vahetevahel madrusena merd, maalides merepilte. Winter on võitnud mitmed auhinnad näitustel viimaste aastate jooksul. Kaks aastat tagasi valiti ta New Yorgi kunstiakadeemia liikmeks, mis on erakordselt kõrge au, kuna aas-

tas tollesse asutusse kõigest üks ja kaks liiget juurde valitakse, harilikult vana-
mad mehed. Kuid mitte üksi seda. Winter on nii suures lugupidamises teiste akadeemikute silmis, et ta valiti liik-
meks näitusekomiteesse, kes akadeemia
näituse jaoks valib pildid. Neid komi-
tee liikmeid on kolmkümmend meest ja
neil tuli valida umbes nelisada pilti ka-
hest tuhandest, mis olid kahesajakolme-
kümne mehe tööd.

Akadeemia näitusel antakse ka au-
hindu paremate tööde eest, nagu see
igalpool kombeks, ja Winter on muuseas
üks neist auhinna komitee liikmeist, ke-
da kokku on kolm meest. Need kolm
meest, näituse auhinna žürii, otsusta-
vad, kellele auhind määrata, kellele
mitte. Läänud aastal sai Winter aka-
deemia näituselt auhinna. Tänavu on
tal küll ka oma töö akadeemia näitusel
välja pannud, kuid see ei kuulu hinda-
mise alla, kuna Winter on ise žürii
liige.

Seega siis on eesti kunstnik Ameerika
kunstiilma kõrgemal tipul, kust
kõrgemale minna enam ei saa. Meil on
põhjust selle üle rõõmustada ja uhke
olla oma kaasmaalasele.

Kõigest oma edust hoolimata on Winter
äärniselt tagasihoidlik, häbelik ja
väikese jutuga. Ta ei räägi palju enese-
st, ei räägi ka maalimisest. Tema ees-
tikeelne kunsti terminoloogia on koguni
lihtne ja alandlik, ta ütleb, näiteks:

„Ma lähen homme hommikul värvi-
ma. — Ma värvisin ühe portree ja teist
enam värvima ei hakka.”

Vaadates tema maali „Uudiseid suu-
relt maalt”, küsin:

„Andres, kus sa selle maalisid?”

„O, see oo saare pilt Maine osariigist.
See oo laev seal, see oo posti laev, tuleb
postiga suurelt maalt.”

„Ja kuidas saad läbi ameeriklastega,
kas teevad sulle takistusi, et oled Eestis
sündinud?”

„See on tühi jutt. Nad ei teagi, kes
ma olen. Meie akadeemias riigi koda-
kondsus ei loe. Tunne me üksteist oma
tööde järele ja nimepidi. Ma ei tea,
vististi ei ole meie akadeemias nelja,

**New Yorgi eesti kunstnik
A. WINTER.**

viit inimest, kes teavad, kes ma olen ja
mis maalane. See neid ei huvita.”

„Aga kuidas on lugu auhinna mäa-
ramisel, kas seal vahest ameeriklased ei
pääse kergemini läbi ja kergemini näi-
tusele?”

Winter naeratab ja seletab:

„Meid, komitee liikmeid, on kolm-
kümmend meest, istume kõik reas, igal-
ühel elektrinupp näpu vahel. Vaate-
seinale pannakse pilt üles. Kui see
meeldib, siis vaotame nupu peale ja see
registreerib otsuse valge elektritule ris-
tina sellekohasele tahvile. Saab pilt üle
kuueteistkümne hääle, siis vaadatakse
ta teist korda läbi, ja need pildid, mis
saavad kaks kolmandikku hääli, pan-
nakse näitusel välja. Meie ei teagi, kes
on pildi maalinud. Seda saame teada
alles pärast vastuvõtmist. Nende pil-
tide loojad, mida meie vastu ei võta,
jäävad meile tundmatuks. Meie näitus-
tel lastakse igal maalijal vahest üks, va-
hest kaks pilti üles panna. Akadeemia
liikmetel on õigus üks pilt oma enese
otsuse järele ilma komiteeta üles panna,
kuid teine pilt käib ka komitee valiku
alla.”

„On see ülesseadmise viis üldiselt
Ameerikas maksev?”

„Ei ole,” seletab Winter. „Phila-
delphias on tarvilusel koguni teistsugu-

Eesti kunst New Yorgis.
Henrik TARK: „Sõbrad.“

ne komme. Seal need, kes ei ole kohaliku akadeemia liikmed, ei saagi esineda, või ainult erandlikkudel juhustel kümme neljastajast, kui ruumi jätkub. Nad panevad üles pilte müügigalleriides, et teha äri. Meil New Yorgis on üle 60% kõigist väljapandud piltidest väljaspoolt akadeemiat ja meie akadeemia liikmetel tuleb igakord võistelda nendega, kes akadeemiaga ühenduses ei ole.”

„Kui vana on teie kunstiakadeemia?”

„Üle saja aasta. Meil on praegu käsil sadaüheksas iga-aastane näitus.”

„Ja kui kõrged on rahaliselt akadeemia näituse piltide hinnad?”

„Need hinnad kõiguvad kahesaja ja kahetuhanda dollari vahel, selle järele, kuidas pilt ja suurus. Praegu ostetakse neid vähe.”

*

Pildid, mida Winter Eesti näitusel esitas, olid kõik mere ja ranna maalid; see on tema tavaline ainetik. Nii Winteri kui ka teiste eesti ja ameerika kunstnike tööde kohta peab ütleva, et siin ilu täielikult valitseb. Värvidega mängimine ja hullustamine on ajast ja arust. Eesti kunstnike pildid alati kujutavad midagi ega jäta vaatlejat kahevahele selle üle, mida näidata tahtakse.

Kontrastina Winterile on Paul Müller — iseloom teisest ilmast ja teisest

riigist. Kuna Winter looduse ilu vaatleb ja seda värvide harmoonias esile toob, teeb Paul Müller tegemist rohkem inimese sisemiste hingeavalduste ja tunnetega. Müller ei vaatle maailma üksi ilu seisukohalt, tema töödes leidub tihti kontraste, ilu ja inetus kõrvuti. Müller on sügav mõtleja ja teda huvitavad ta kunstitöodes meieaja ühiskondlikud probleemid. Ta kujutab revolutsiooni, nälga, puudust ja viletsust, inimese kirgi.

Mülleri piltidest näitusel olgu nimetatud: „Küllus on nurga taga”, mis kujutab vaese inimese hurtsikut pilvelõhkujate ja rõhelise looduse tagapiinal. Samuti tõrkab silma terav kontrast tema pildis „Kevad”, kus ilu ja inetus madalate kirgedega on üksteisega kõrvuti. Sama laadi on „Salome” ja „Kristuse õpetus”, kus Önnistegija on Rasputini kõrvale seatud, all välja sirutatud käed ja piikide raiesmik.

Ka Müller on oma kunstis viimase kunstitehnika kõrgusel. Ta oli mõnda aega ametis Encyclopedia Britannica illustreerijana ja on illustreerinud palju loetavaid ameerika raamatuid, töötades vahetevahel näitedekoratsiooni alal. Müller maalib harilikult ka Hariduseseltsi lavastuste kulissid. Kuid Müller kaebab, nagu mõni teinegi, et Ameerika ei ole mitte sõbralik välismaa kunstnikele. Isegi võõrsil sündinud, kuid Ameerika kodaniku paberitega varustatud kunstnikud leiavad, et raske on edasi jõuda Ameerikas, kui ei ole sündinud ameeriklane.

Louise Sepp ja Fred Rink olid nooremad näitusel esinenud kunstnike hulgas. Louise on Georg Sepa tütar ja nähtavasti kavatseb isa jälgedes käia, kuna Rink on ametilt arhitekt, kes Michigani ülikooli auhinnaga lõpetas. Maalimine on talle nähtavasti lõbusaks meelelahutuseks ja tal on sel alal võimeid, mis veel küllalt ei ole välja arenenud.

Henry Tark on jällegi arhitekt ja rikaste vaimuannetega mees, kes Ameerikas mõndagi ametit pidanud ja mitmest kunstist huvitatud. Ta hing on alati noor ja värske, ta on alati edasi-

püüdja, edasiõppija. Käesolevad välja-panekud näitavad Targa suuri edusamme viimase paari aasta jooksul. Eelmiste aastate pildid jäid tänavustest kaugele maha. Väga meeldivad on tema „Meremees” ja „Sõprade” pilt.

Georg T. Sepp on juba vana meister, kelle erialaks New Yorgi maastikud, ütleme parem majastikud ja portreed. Tema parimaks tööks näitusel oli vististi „New Yorgi unistus”. Ka „Isa portree” esitab peent koloriidi maitset, peent psühholoogi. Juba mõnda aega on Sepal kavatsusel ilmutada trükis kogu New Yorgi maale, mida ta valmistanud senini saja ümber. Ta on New Yorgi pildistamisel eriline asjatundja ja on osanud sellest maailmalinnast välja valida palju ilusat ja huvitavat. Kuid viimaste aastate majanduslik kriis ei ole võimaldanud nende plaanide täitmist.

Proua Hilda Rätsep on huvitav iseloom. Hoolitseb hästi kodus oma väikeste laste eest, on sügavasti huvitatud kunstist ja õpib kunstiakadeemias. Iga tema tööd võib kergesti ära tunda tema värvide rütmist ja kujutusviisist. Vaadake kevadel õunapuud, kui ta üleni kaetud õitega, nii et oksa ei näe, või vaadake õitsevat toomingut: õrn valge, õrn roosa, natuke sinikat, natuke rohekast, õrna puna, — see on Rätsepa koloriit. Tema kunstis on palju, mida äriilmal laiast tarvitatakse, ja selles ei ole midagi halba. Ka äriilm otsib ilu ja ilusat. Rätsepal kui kunstnikul on oma iseloom, oma väljendusviis ja ta õpib ikka edasi. Meile ei jää muud üle, kui head edu soovida, temale ja kõigile teistele.

Nagu Georg Sepp avakõnes tähendas, ei korraldatud seda näitust mitte ärilise eesmärgiga, ega olnud neil kunstnikel, kes näitusel esinesid, kavatsust oma pilte müüa. Sepp ütles muuseas:

Eesti kunst New Yorgis.
Georg LEPP: „New Yorgi unistus.“

„Nüüd, kus depressiooni tagajärjel inimestel rohkem aega, palju vaba aega lõbu nautimiseks, kus töötunde märksa lühendada tahetakse, tuleb meil rohkem rõhku panna ja hoolitseda kõrgete kunstide eest. Püüame inimeste ilutunnet harida ja paremat pakkuda mõistlikuks ja kultuuriliseks ajaviiteks.”

Ei saa märkimata jätta käesoleva näituse puhul, et senised Eesti kunstinäitused New Yorgis seltsile sissetulekut on annud ja kunstnikud selle juures mingit rahalist tasu pole saanud. Kuigi seltsi pere New Yorgis võrdlemisi väike on, kuid kunsti ja kirjanduse alal ettevõetud korraldused on seni ajani end alati ilusti ära tasunud. Ja seda tuleb siinse seltskonna auks lugeda.

JUKU JA ALEKS.

Kahe venna elutee Austraalias.

G. KEREMAN.

Mõndagi huvitavat pajatavad vanad väliseestlased Austraalias, kes siin õnne katsunud mitmesugustel aladel ja püüdnud rajada omale kindlat elujärge. Mõnel on see õnnestunud, mõnel mitte. Suurt osa mängib siin inimese iseloom ja ettevõtlikkus. Ja ka see, mida keegi arvab oma heaoluks vajalise olevat. Selles lähevad maitsed lahku. Kui mõni leiab oma heaoleku hästirajatud majapidamises, siis teine vilistab sellele ja võtab elu kui hasartmängu. On veel kolmandaidki, kes üldse ei oska leida seda õiget joont elus ja keda juhus tõukab kord siia, kord sinna.

Näiteks, kaks venda — Juhan ja Aleks Kristalid (Crystal), kes juba kolmkümmend aastat asunud Austraalias.

Vend Juhan pajatab, et tema 20-ne aastaselt olnud Tallinnas postiametnik. Et see aeg paljud nooremad mehed välismaale rännanud, eriti kroonuteenistuse eest pakkus, siis teinud ka Juhan Kristal seda. Saksa keele oskuse tõttu saanud ta töömehiks saksa aurulaevale, mis siirdunud Austraaliasse. Austraalias muutunud ta jälle maamehiks ja hakanud töö järgi ringi vaatama, kuid ilma inglisekeele oskuseta olnud seiskord õige kehv. Hulkunud mööda maad, pamp seljas, sadasid miiliseid, kuni sattunud kuskile saksa farmi. Tööpäevad olnud pikad, palk odav. Sel ajal polnud veel maatöölise elu kergendamiseks midagi tehtud. Linnades olid küll juba unioonid ja ka töökaitse, maale jõudis aga töökaitse märksa hiljem. Farmis rüganud Juhan kaks aastat, kuni jõudnud nii palju raha koguda, et võinud saata reisiraha ka oma nooremale vennale Aleksile. See aeg oli reis veel odav — umbes 15 naelsterlingit.

Kui vend ilmus, algas Juhanile uus elu. Aleksil oli ettevõtlikkust ja ise-seivat vaimu — temal polnud püsi teis-

te juures palgalisena töötada. Kahe peale nõutasid vennad omale maalapi, kus olid ise oma peremehed. Et kapital puudus ja midagi suuremat ette võtta ei saanud, siis valmistasid nad metsa raiudes tükkhaaval uudismaad ja kasvasid rohuseemet. Seda oli kerge müüa, sest siis oli parajasti lüpsifarmide asutamine hoos. Kuid seemnekasvatajaid levis. Sellega langesid ka rohuseemne hinnad. Vennad pidid tahes või tahtmata hakkama otsima uut ala. Liisk langes piimakarja kasvatamisele. Siia maani olid vennad ajanud läbi vihmaveega. Loomadele sellest ei jatkunud. Tuli muretseda suurem kogu vett. See oli aga raske ülesanne. Vesi oli sügaval. Küll kaevasid mehed, kaevavad kuni 40—50 jalga maa sisse, aga vett ei tulnud. Kui meestel oleks olnud põllumehe kogemusi, oleks vast sellestki üle saadud, aga mõlemad vennad olid põlised linlased, raske tööga harjumata.

Kui õnnetused hakkavad tulema, siis tulevad nad huljana.

Järgmine õnnetus oli, et vend Aleks abiellus! Ja abiellus nimelt inglasest kooliõpetajannaga. Naine ei annud enam hingerahu, muudkui kippus aga linna. See ei läinud tal korda, mis mehed seal peale pidid hakkama, sest kumbki vendadest polnud ametmees. Ja ega naisele tohi vastu ka hakata! Naine on Austraalias täieline „tsaritsa”, nagu vennad sellest aru said — läheb linna ja paneb mehe kohtu teel omale maksima ülespidamise raha, kui mees talle järgi ei lähe.

Ei aidanudki vaestel vendadel muud, kui hakkasid farmi müütama. Kuid ostjaid ei leidunud. Hingevaluga tuli alluda naise taatele ja farm maha jätta, kus kaksteist aastat oli tehtud ränka tööd.

Vend Juhan hakkas kauplema rohu-seemnega, teenides omale kuidagi üles-

Eestlased Austraalias.
Juhan ja Aleks Kristalid tomaate pakkimas.

pidamist. Vend Aleks aga ei leidnud kuidagi linnas tööd ja oli jällegi sunnitud pöörduma maale tagasi, jättes naise ja lapse linna. Kaua ei kannatanud aga süda ka perekonnast lahus olla ja siis ühisel nõul venna Juhanaiga nõutati tükike maad Brisbani lähedal, kus asuti kasvatama aiavilja. Seal töötavad vennad seni. Kolmekümne aasta töö tulemus on nüüd lapike maad ja väike, laudadest kokkulöödud hütt seal peal.

Vend Aleks leiab, et tema inglanna-abielludes tegi suure rumaluse. Oma kurbadest abielu kogemustest järeldab ta, et inglise naine on ainult mehe rõhuja. Selle kõrval tundub talle mälestus eesti naisest otse ideaalina — töökas, virk, mehe kõrval väljas varahommikust õhtuhiljani. Aleksi meelehärm on suur, kui vaatab oma kaasmaalasi Austraalias, kel eesti naised. Farmid õitsevad, kõik korras, inimesed õnnelikud — ühe sõnaga, Jumala õnnistus on majas!

Aleks leiab, et kõik pahe Austraalias on ainult inglise naistest. Austraalia 6½ miljoni elaniku kohta on kaks miljonilinna — Sydney ja Melbourne, peale selle kümneid ja kümneid linnu, kus on alla 100.000 elaniku. Põllupidajaid on Austraalias ligikaudu ainult 1½ miljonit. See poolteist miljonit peab toitma kõik linlased, saatma välisturule

põllusaadusi jne. Selles kõiges leiab Aleks süüdi ainult inglise naised. Inglise naine tahab muudkui linnas asuda ja mehel pole muud, kui kuula sõna. Kui ei kuula — maksa!

Ka oma elu ebaõnnestumise paneb Aleks täiel määral oma naise arvele.

Vend Aleks arvustab abielust tingitud pahameele tujus ka õige kibedalt oma venda Juhanaid. Aleks on kuulnud, et inimese peaju pidavat koosnema kümneist tuhandest rakukestest, mis juhivad igasuguseid inimese huvialasid ja tegevust. Oma vennal leiab aga Aleks olevat ainult ühe suure „raku“, see on „hobuserakk“. Viieteist-aastase linnas viibimise jooksul olevat vend Juhana kõik oma pennid järjekindlalt kannud hobuste võiduajamistele ja need seal maha mänginud. Ja mitte ainult oma raha, vaid teistegi raha kombineerinud selleks otstarbeks. 1927. a. asunud vendade juure mõneks kuuks üks eestlane Gustav Krosing, Tallinnast. Mees aidanud vendasid tööga niisama ainult söögi eest jumalamuidu. Siis aga hakanud teda kiusama koduigatsus. Eestist, oma sõpradelt õnnestunud tal laenata sõiduraha. Raha saabunud, aga õnneks saanud ta saksa laevale töömeheks. Krosing arvanud paremaks raha mitte kaasa võtta laevale, sest mine tea, mis võib juhtuda, ja seda

laenatud rahasummat — £ 29 — ei ole nii kerge Eestis tagasi teenida. Annud siis raha Juku kätte ja palunud seda panga kaudu Eestisse saata. Jukukene läks aga rahadega otse hobuste võidujärglastele. Tagasi tulles kurtis, et raha varastatud tema taskust ära.

Muidugi oli see ainult vabandus, aga süüdi oli ikkagi see suur „hobuserakk“.

„Vaene Krosing,“ kurdab vend Aleks, „seesugune tubli mees! . . . Ta vaene pidi vist küll kaua teenima, kuni oma võla suutis sõpradele tasuda!“

Ja Jukust vaevalt kunagi selle raha tasujat saab, sellises olukorras, nagu vennad seal elavad. Ja kuigi Juhan mingi ime läbi seesuguse suure summa saaks, on vend Aleks valmis garanteerima, et see raha seisaks ta käes ainult järgmise hobuste võidusõiduni, sest tema peas ei olegi muud, kui hobused (ehk üks suur „hobuserakk“)! . . .

Ka oma naisel leiab vend Aleks väga vähe „rakkusid“ peas olevat, sest muidu ei elaks nad seesuguses „hampis“, vaid korralikus farmis, nagu teised eesti vennad.

Vend Aleks on pettunud, põhjalikult pettunud . . .

Ja lõppeks hüüab vend Aleks „piksehäällega“, mis peab kaikuma üle terve maailma, kõigile suguvendadele: „Armsad eesti vennad, kes ja kus teie ka ei elaks! Ärge abielluge kunagi võõrmaalasega! Eesti naine on üle kõige, üle kõige ilmamaa! Ehk meie küll oleme Jukuga Eestile kadunud, aga siiski süda tuksub soojalt oma rahvale, ja veri, mis meie soontes, on puhas eesti veri. Ainult saatust on oma karmi käega meid eraldanud Eestist. Kõige austusega ja lugupidamisega kõigele Eestile jääme meie siia hampi ja suureme siia, meie — Juku ja Aleks“.

Sind tervitan, ema!

Hindude rahvushümn.

Bengali luuletaja B. TSHANDRA TSHATTOPADYAYA.

Sind tervitan, emake Maa,

mu armas ja ainuke kodune maa,
kes sa jõgedest, ojadest soonistest
ja viljapõldudega rohkesti joonistest,
kes sa meid varustad palmide kullaga
ja leiba meil jagava mustava mullaga,
sind, keda metsad nii võluvalt pärgivad,
sind, kelle kõned nii kõvasti kõrgivad,
sind, kes meile tagad nii tõsiselt tööd,
sind, kel on nii valged ja hurmavad ööd,
sind, kel on nii helisev, kõlisev keel,
sind, kes sa meid embad siin surseski
veel —
sind, naeratav, õnnistav soovisid täitev
ja südameid läitev

armas ja ainuke emake Maa —
sind tervitan!

Su laulu laulavad miljonid suud,
su mõõka kannavad miljonid truud!
Kuis omasid, ema, sa sellise võimu
ja sellise väe ja sellise hõimu?
Sind austame, sangar, kel niipalju kan-
gust,
su lipu all iial ei tunne me langust!

Sa teadmine oled ja õigus ja kohus,
me tunne ja süda siin õnnes ja ohus,
me hingeõhk elustav, südidadust jagav,
me jõud ja meil võitluses võitused tagav.

Sa oled me usk ja me lõpmatu lootus,
me kindlus, me kodu ja õitsvuse ootus!
Sa jõgedest, ojadest soonistest
ja viljapõldudega joonistest,
sind tervitan, emake Maa,
me naeratav, hoidev ja valitsev ema!
Sind tervitan, Ema, sind tervitan!

Eestindanud
Peeter Grünfeldt.

Buenos Airese eestlased väljasõidul 1934. a.

Eesti asunduse loomise võimalused Galapagose saartele.

Loodus ja kliima. — Asumistingimused. — Veidikese ajalugu. — Praegused asunikud. — Väljavaateid eestlastele.

Eesti asunduse loomise küsimus Lõuna-Ameerikasse on olnud mõnelgi korral kõne all. Sinna oleks eestkätt püütud koondada neid eestlasi, kes praegu laialipillatuna asuvad mitmel pool üle maa ja sageli elu eest võitlust peavad õige rasketes tingimustes.

Nüüd on kerkinud mõnes ringkonnas üles asunduse asupaigana uus koht, kuigi mitte otse Lõuna-Ameerikas, siis sellele õige lähedal, ja nimelt Galapagose ehk Kilpkonna saartel, Vaiksel ookeanil, Lõuna-Ameerika lähemast kaldast umbes 1000 kilomeetri kaugusel.

Vaikse ookeani saared oma paradiislikult ilusa loodusega ja suurepärase kliimaga on varemgi mõlkinud mõne asunduse propageerija mõtteis, kuid taktuseks on olnud asjaolu, et väärtuslikumad saared on juba kõik okupeeri-

tud ja võõraste massilisem sissepääs neisse tublisti kitsendatud. Galapagose saared, mis harilikult laeva ühendusteedest kõrval, on seni olnud vähe tuntud ja neile ei ole osutatud kuigi palju tähelepanu.

Täpsemad andmed*) Galapagose saardest kõnelevad, et nad asuvad ekvaatori all ja ulatuvad umbes 90 miili mõlemale poole ekvaatorit. Saarte asukoht on 840 miili (umbes 1250 kilomeetrit) Panama kanali suust läände. Saarestik koosneb 15 suuremast saarest, 15 keskmisest ja 50 väiksemast saarest. Kõik saared on vulkaanilise päritoluga.

Asumiseks kõlbulised on ainult saared: Isabela, Santa Cruz, Santa Maria,

*) Andmed on saadud Turismi Keskkorralduse sekretäritlt hra O. Reinson'ilt.

San Cristobal ja San Salvador. Kõik saared on mägised; rannäärne maariba 2—3 klm. laiuselt on kivine ja veeta, kuid rannast kaugemal, kus maa on merepinnast tõusnud umbes 200 meetri kõrgusele, algab lopsakas taimekasv ja asuvad head veetagavarad. Kliima on aasta läbi ühesugune. Kuigi saared asuvad ekvaatori all, ei ole seal suurt kuumust, sest Lõuna-Jäämerest tulev Humboldti külm merevool läbisatab selle saarestiku ja jahutab tunduvalt kliimat. Keskpäeval on aasta läbi temperatuur 30—31 C. ja öösel 13—15 kraadi C. Seega on temperatuuri kõikumine minimaalne. Vihmane ajajärk kestab jaanuarist aprillini. Kõrgematel kohtadel aga sajab aasta läbi, peaaesjalikult ööseti. Need on n. n. „Garua” sademed.

San Salvadoril on olemas mäesoola lademeid. Ka Santa Maria saarel on soolalademeid.

Jooksvat vett on ainult Santa Maria ja San Cristobali saartel, kuid igal saarel on mageda vee allikad ja laguunid.

Saartel kasvavad hästi apelsinid, sidrunid, huabo, guayabo, pomorosa, agnacate, mango, viigimarjad, kookospalmid, banaanid, ananasid, suhkrupilli-roog, meloonid, yuca, yams, tarro, harilikud ja magusad kartulid, mais, nisu, oad, hispaania pipar, tubakas, puuvill, kohvi ja igasugune meie aiavili. Lõikus on kaks korda aastas — mais ja novembris.

Saartel on olemas head sadamad, eriti Santa Maria sadamad — Post-office Bay ja Blanca Beach Road, mis on aastasadu tuntud ankrukohad.

Meri saarte ümbruses on väga kalarikas. Ameerika zoologia instituudi proovipüügil 1925. a. on kala hakanud kergesti igasuguse sööda otsa. Peale kalade püütakse merevähki, suuri kilpkonke ja merelõvisid. Üks norralane kirjutas, et tema on 20 minuti jooksul paljaste kätega püüdnud merest 60 merevähki, igaüks umbes 2 klg. raske.

Väiksematel saartel on guana (merelinnusõnniku) lademed.

Suured tormid saarestikus on tundmata.

Kuigi saared on vulkaanilise iseloomuga, ei ole seal ometi teada maavärisemisi. Tegevuses on veel kolm vulkaani — üks Isabeli saarel, teine San Salvadoril ja kolmas Fernandinal.

Ekvaatori vahariigi valitsus, kellele saared kuuluvad, soodustab asumist saartele, kuigi ta asunikke õige hoolega valib. Igale asunikule antakse tasuta 20 hektaari maad, mis sealsetes oludes on täiesti küllaldane ühele perekonnale (maa on intensiivselt kasutatav — kaks lõikust aastas!). Asunik võib pärandada oma maa järeletulijatele, kuid müügiõigust ei ole. Sellega tahetakse hoida ära maaga hangeldamist. Asunikul on õigus tollita viia ühes kõik tarvilikud ained, tööriistad, ehitusmaterjalid jne. Esimese kuue aasta jooksul asunikelt mingisuguseid maksusid ei nõuta. Asunike laevad, mis peavad ühendust saarte ja Ekuadori sadamate vahel, on vabastatud sadamamaksudest.

Eestlaste asunduskohana on kõige sobivam Santa Maria saar, millel on, nagu tähendatud, head sadamad.

Galapagose saartest kuuludub kõige esmalt 1570. aastatel, kus nad olid prantsuse, inglise ja hispaania mere- röövlite asupaigaks ja nende laevade baasiks. Ekuadori vabastumise järgi Hispaania alt, tegi esimese saarte asustamise katse kindral Jose Villamil, kes Santa Maria saarele saatis asuma 80 sõdurit. Kolonii hakkas kiiresti arenema ja varsti oli saarel juba 200 kolonisti. Kolonii oli hästi organiseeritud, korraldus oli hea, asunikud elasid jõukalt. Siis tuli aga valitsusel õnnetu idee, asutada saarele 1930. a. kurjategijate kolonii. Sarnast naabrusest ei kannatanud kolonistid välja ja hakkasid üksteise järgi saarelt ära kolima, jättes oma maa, istandused ja loomad saatuse hoolde. Nii kadusid aegamisi kõik asunikud. Saarele jäid ainult kurjategijad. 1852. a. tõstsid kurjategijad mässu, tapsid maha ametnikud ja jooksid ära. Sellest ajast sinna enam kurjategijaid ei saadetud. Hiljem kahtlasi isikuid üldse saarele ei lastud.

Endiste asunikude loomad metsistusi, ja leides omale looduses rohkesti

Detroiti eestlaste segakoor.
Keskei istub koorijuht Ervin MAURING.

toitu, siginesid kiiresti, nii et neid nüüd saarel on külluses. Seega on liha alati prii. Samuti metsikul kujul on levinud apelsinide ja sidrunite istandused, millest on tekkinud terved metsad.

Kuni möödunud aastakümne alguni olid saared alles asustamata. Alles 1923. ja 1924. a. asusid esimesed norralased saartele. Nende seas oli palju poissmehi, kes aegamööda naiste puuduse tõttu on kadunud, jäid ainult perekonnad. Santa Maria saarel on praegu umbes 20 perekonda, kes elavad üheskoos. Norralased on omale asumiseks reserveerinud suured maa-alad, kuid kasutavad neist ise õige vähe. Eestlasi näeksid nad saarel meeeldi uute asunikudena ja oleksid nõus üle andma umbes 1500 hektaari, kuna nad ise kasutavad vaevalt mõnisada hektaari. Uutelt asunikudelt tahavad aga norralased saada 20 kr. hektaari pealt maamõõtmise, teedetegemise ja plaanide valmistamise kulude katteks, missugune summa ei ole suur, arvestades juba tehtud tööd.

Enda elatamine saarel ei nõua mingit pingutust, kuna ülespidamist võib leida juba vabast loodusest. Rikkusi koguda on aga mäksa raskem, sest turgu

põllu-, aia- ja muudele saadustele on raske leida, kuna Lõuna-Ameerika, kus lähem turg, ise kõike sedasama külluses kasvatab. Hea ettevõtlikkusega võib aga muidugi leida turgusid ka mujalt.

Suureks puuduseks saartel on, et puudub ka korralik laevaühendus. San Cristobali saarel on ühel ettevõtjal küll oma väike laev, mis peab juhuslikku ühendust kindla maaga, kuid see on eestkätt ettevõtja oma teenistuses.

Saarele asuda on mõtet ainult suurema grupiga, kes omale muretseb ühise laeva, mis täidaks nii ühenduse pidamise kui ka saaduste turustamise ülesandeid. Nagu asjasthuvitatud on välja arvestanud, peaks esimene asunikkude pere koosnema vähemalt 20 perekonnast, kes muretsevad endile 700—800 tonniline mootorpurjeka, millega on võimalik kaasa viia kõiki asumiseks vajalisi materjale, hoides sellega kokku reisikulusid, mis pika maa tõttu on õige suured. Laev jääks edaspidi saarte teenistusse, pidades ühendust nii üksikute saarte kui mannermaa vahel ja toimeta-des edasi nii eestlaste endi, kui ka teiste asunikkude kaupu kui ka reisijaid.

Ekvadori valitsus näeb hea meelega eestlaste asumist saarele ja ei tee neile takistusi.

Kuigi Galapagose ilusa looduse ja hea kliima juures elamisvõimalused on väga soodsad, peab siiski väljarändamishuviliste tähelepanu pöörama ka neile puudustele, mis kaasas käivad seesugusesse kaugesse ja kõrvalisesse kohta asumisel. Inimesed, kes harjunud seltskonnaga ja kultuuriga, tunneks seal algaastail selle järgi suurt puudust, mida ei suudaks vaigistada ka kõige suuremad looduse hüved. Siis tuleb arvestada seda, et kõik töö tuleb teha oma kätejõuga, sest palgalist tööjõudu ei ole seal kuskiltki võtta — igaühel on oma maaga küllalt tööd. Sobivamaks kohaks oleks saar raske talutööga harjunud ja üksildust armastavatele inimestele.

Kodumaalt sinna saartele asumine on seotud suurte kuludega, ja see, kel olemas vastav kapital, võib ka Eestis leida endale elamisvõimalusi, olgu siis, kui meie karm kliima sunnib otsima tervisele vastuvõetavamat kohta. Kellele aga asumine Galapagose saartele võiks olla kasulik, on need eestlased, kes asuvad Lõuna-Ameerikas, kus kliima on mitmel pool põhjamaalasele ebasobiv ja kus raske tööga peab omale igapäevast ülalpidamist hankima, sest mitte igal pool ei jookse ringi vabalt sead ja lambad ning ei kasva vabalt puust võtmiseks apelsinid, kookuspähklid ja ananased.

Rahvuslikust seisukohast oleks aga asundusel saartel see kasu, et eestlased kompaktselt koos elades ja eemal võõrastest mõjudest säilitaksid paremini oma rahvuse.

R.

Dr. Manuel Grande Alurralde advokaat.

Tsiviil, kaubanduslikud ja päranduse asjad.

Toimetab kõiksuguseid kohtu asju. Esindamine ametasutustes.

Informatsioon ja nõuanne.

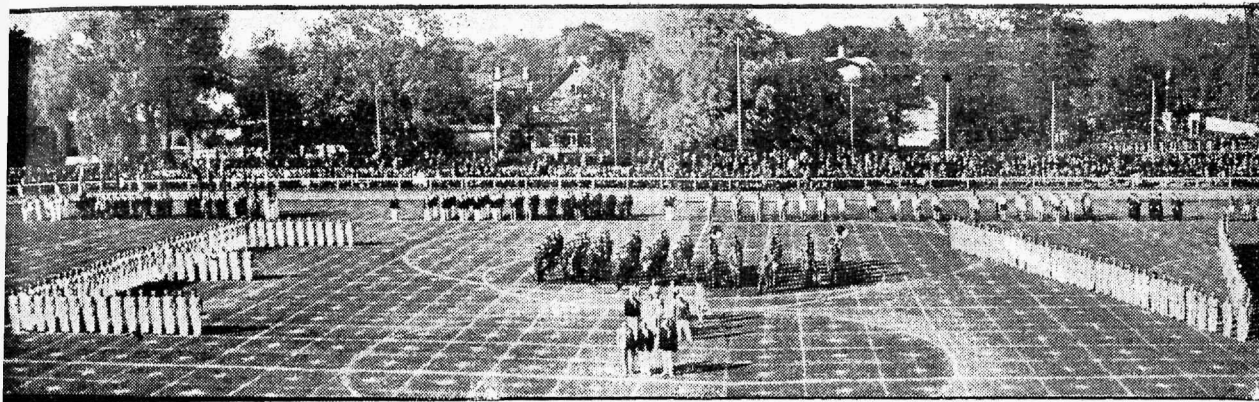
FLORIDA 259, BUENOS AIRES, REP. ARGENTINA.

Olude tõttu kohe odavasti müüa Tartus täiesti korras ilus, 2-kordne, väheldane üheperekonna

maja

Pargi lähedal, ilus ümbrus. Veevärk, vannituba, sisseehitatud kapid, rõdu, balkon ja teised mugavused. Küsida Tartus, „Estonia Villavabrik“, Kivi t. 1, tel. 58.

Esimesed Eesti võimlemismängud 16. ja 17. juunil.
Elav E. V. võimlemismängude avapidustusel.

Kodumaa sõnumid.

Poliitiline elu Eestis viimastel kuudel on arenenud rahulikult ja normaalselt. Need poliitilised vastolud ja teravused, mis vabadussõjalaste poolt äärmuseni üles piitsutati, on kiiresti kadunud ja aset annud rahulikule tööle. 5. mail pandi küll Tallinna tänavail ja keskvangla läheduses merel toime suletud vabadussõjalaste põrandaaluste tegelaste üleskutsel demonstratsioon, kuid neist võttis osa ainult 20 noormeest ja demonstratsioonidel ei olnud mõju. Demonstratsioonist osavõtjaid karistati kaitsevägede ülemjuhataja poolt 30—90-päevalise vangistusega või rahatrahviga 100—300 kr.

Kuid mitte ainult vabadussõjalaste vastu ei tarvitatud karmi kätt. Sama saatust sai osaliseks ka Eesti Sotsialistliku Töölispartei 1. Ühingu, Tallinnas, kes 1. mai puhul levitas lendlehti, mille loosungites leiti riigikorra õõnestamist ja revolutsioonile õhutamist teistsuguse riigikorra maksmapanekuks. See sai põhjuseks ühingu sulgemisele.

E. S. T. P. Tallinna 1. Ühingul oli ligi 800 liiget ja ta oli kõige pahempoolsema kallakuga teiste sotsialistliku partei ühingute seas. E. S. T. P. Tallinna 1. Ühingu vaimseks juhiks oli M. Martna, kuna tema teisi silmapaistvamaid tegelasi olid N. Andreesen, Jõeäär ja H. Martna.

24. aprillil lõpetas vana põhiseaduse alusel valitud riigikogu oma istungjärgu. Uue põhiseaduse alusel riigikogu liikmed istungjärkude vaheajal palka ei saa.

Uue põhiseaduse alusel on riigivanemal edasilükkamatu riikliku vajaduse korral õi-

gus anda seadusevõimulisi dekreete, millist õigust riigivanema k. t. K. Päts ka rohkesti on kasutanud. Tähtsamatest dekreetidest on nimetada: valitsemise korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise dekreet, millega korraldati ümber haridus- ja sotsiaalministeerium ja teedeministeerium (esimeses loodi uus kutseoskuse osakond, teises avalikkude tööde osakond, kuna töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond viidi üle haridus- ja sotsiaalministeeriumi juurest teedeministeeriumi juure), metsaseadus, jahiseadus, keskkoolide ja gümnaasiumide seadus, mitmesugused seaduste muutmise ja täiendamise dekreedid jne. Dekreediga teostatakse ka riigikohtu ületoomist Tartust Tallinna.

Omaavalitsustes, kust eemaldati vabadussõjalaste esindajad, areneb töö volikogude vähendatud koosseisudele vaatamata takistusteta. Tallinnas, Tartus, Narvas ja Nõmmel nimetati linnavalitsused riigivanema poolt. Tallinnas sai linnapeaks kindral J. Soots, kuna endine linnapea A. Uesson jäi linnapea abiks. Ühtlasi jäi A. Uessoni juhtida ka rahanduse ja majanduse osakond. Linnanõunikudeks määrati ehituseosakonda ins. Sisask (enne kaitseministeeriumi ehitus- ja korteriosakonnas), ettevõtete osakonda ins. Teimann (enne arsenaali ülema abi, hariduseosakonda — õpetaja-geograaf J. Kents ja hoolekande osakonda G. Rebane (enne haridus- ja sotsiaalministeeriumi hoolekande inspektor). Tartu linnapeaks määrati kindral A. Tõnisson, kuna tema abiks jäi endine linnapea A. Luik. Narva linnapeaks sai Jaan Luts (endine) ja Nõmme linnapeaks L. Mühlbach (senine

abilinnapea). Nõunikudeks määrati kõikides neis linnades asjatundjad oma erialadel väljaspool erakondi.

*

Majanduslik seisukord Eestis areneb paranemise suunas. Käesoleva aasta esimese nelja kuu väliskaubanduse bilanss, võrreldes möödunud aasta esimese nelja kuuga, annab järgmise pildi:

	1934. a.	1933. a.
Väljavedu	15,1 milj. kr.	8,2 milj. kr.
Sissevedu	15,9 „ „	8,5 „ „
Läbikäik	31,0 „ „	16,7 „ „
Bilanss	—0,8 „ „	—0,3 „ „

Seega on tänavu aasta nelja kuu läbikäik ületanud möödunud aastase kahekordselt.

Väljaveo kasvumist on märgata võilt, mille eest tänavu nelja kuu jooksul on saadud 2,3 milj. krooni eelmise aasta 1,2 milj. kr. vastu. Samuti on tunduvalt kasvanud munade, kartulite, lina, vineeri, paberi ja tsemendi väljavedu. Eriti suuresti on paisunud viimase kuu jooksul metsamaterjali vedu. Niisugust metsamaterjali kokkukujumist Tallinna sadama sildadel on harva nähtud, nagu käesoleva aasta mais ja juunis.

Eesti laevadel on rohkesti tööd ja teenistust ning laevaomanikud omandavad juure uusi laevu.

Kuna mujal maailmas on kuulda põllumajanduses suurt ikaldust põua tõttu, on Eestis seisukord selle poolest hea. Soodsa ilmastiku tõttu on viljade seisukord väga hea. Idanemine ja õitsemine on teostunud hästi. Kevad algas vara ja soojalt, mistõttu oraste kasv arenes kõigiti jõudsalt. Kui ootamatusi ei juhtu, siis loodetakse käesoleva aasta sügisel viljasaaki, mis on märksa parem viimaste aastate keskmisest.

Elavnemisega põllutööstuses ja välistööde algamisega on täiesti kadunud tööpuudus.

Edaspidi tahab riik järjekindlalt juhtida töötuid maale põllu- ja metsatöödele, milleks Vabariigi Valitsus kavatses hakata andma toetust neile põllupidajatele, kes kasutavad tööbörstil registreeritud töölisi lisana alalistele tööjõududele. See korraldus tahetakse viia läbi riigivanema dekreediga. Sama dekreediga korraldatakse ümber ka tööbörseid, et töö vahetalitust tööpuuduse juhtumil teostada otstarbekohasemalt ja õiglasemalt.

Uue korralduse järgi tööbörside ülesanne on kahesugune. Ta peab esiteks olema vahetalituskontoriks kõigile isikuile, kes soovivad tööd oma erialal või tahavad vahetada olemasolevat töökohta uue vastu. Selleks otstarbeks registreeritakse tööbör-

sil edaspidi igasugused tööpakkumised. Seda vahetalitust võivad kasutada kõik isikud, kes vähemalt 16 aastat vanad ning elanud tööbörssi piirkonnas vähemalt 2 kuud.

Tööbörssi teine ülesanne seisab niisuguste töötute registreerimises, kes tööd vajavad, kuid ise ei ole suutelised seda leidma. Et hoiduda senisest nähtest, kus tööbörsidele valgus ka niisuguseid töötuid, kellele töö leidmine eriti vajalikuks ei osutunudki, siis edaspidi tahetakse tööbörside kaudu juhtida tööprotsessi ainult neid töötuid, kellel puudub sissetulek varandustest või muudest allikatest ning kes elanud tööbörssi tegevuspiirkonnas vähemalt kaks aastat. Iga registreeritud töötule, kellele tööbörss pakub tööd, on selle ka kohustatud võtma vastu. Ainult kaaluvail põhjusil võidakse loobuda pakutavast tööst. Vastasel korral kustutatakse sarnane töötule tööbörssi nimekirjast kuueks kuuks. Teistkordsel äraütlemisel lülitatakse töötule välja tööbörssilt kaheks aastaks.

Ühtlasi pannakse maksma töösundus neile töötulele, kes tööd ei viitsi teha ja püüavad elada seltskonna armu varal.

Hädaabitööd tahetakse teostada edaspidi Teedeministeeriumi juures hiljuti asutatud avalikkude tööde osakonna kaudu, milleks kutsutakse ellu avalikkude tööde tööliste kaader, kuhu tahetakse rakendada tööle 2000—3000 töötatöölist. Selle kaadri abil püütakse teostada eeskätt kõik riiklikud tööd.

Kui õnnestub uue kava järgi juhtida töötatöölisi püsivamalt maale asuma, kus majandusliku seisukorra paranemisega on loota rohkem tööd, siis laheneks ka see krooniline tööpuudus linnades, mis seal igal talvel järjekindlalt ilmnes linnaelanikkude ligse rohkuse tõttu.

*

Hariduse alal teostas Vabariigi Valitsus riigivanema dekreediga suuri reforme.

Suurimaks vaielusaineks terve Eesti Vabariigi kestel on olnud koolis võõrkeeled. Uue reformiga on püütud ka seda lahendada. Algkoolist heideti välja saksa keel, kus seda seni õpetati 5. ja 6. klassis. Keelteküsimus keskkoolides jäeti lahtiseks. Koolide ülevalpidajad võivad valida esimeseks võõrkeeleks kas inglise, prantsuse, saksa või vene keele. Vab. Valitsus on piganud tarviliseks, et mõnd õppeainet, kas ajalugu või m. m., hakataks õpetama esimeses võõrkeeles, et soodustada ühe võõrkeele põhjalikumat omandamist.

Koolisundus algkoolis kestab edaspidi kuni 14. eluaastani (seni 16. eluaastani).

Suurem reform on teostunud aga keskkoolis. Seni oli keskkool 5-klassiline, mis

loomulikuks jatkuks 6-klassilisele algkoolile. Nüüd on keskkool jaotatud kaheks: keskkooliks ja gümnaasiumiks. Keskkool on endiselt viieaastane, kuid valmistab nüüd ette gümnaasiumile, mis on kolmeaastane. Seega on endise kahe astme asemele ühtluskoolis loodud nüüd kolm astet: algkool, keskkool ja gümnaasium.

Keskkooli esimesse klassi pääsevad need, kes on lõpetanud neli klassi algkoolis (enne 6 klassi). Gümnaasiumisse astuvad keskkooli lõpetajad eksamitega.

Koolireformiga tahetakse korraldada nii, et igas maakonnas oleks keskkool ja gümnaasium.

*

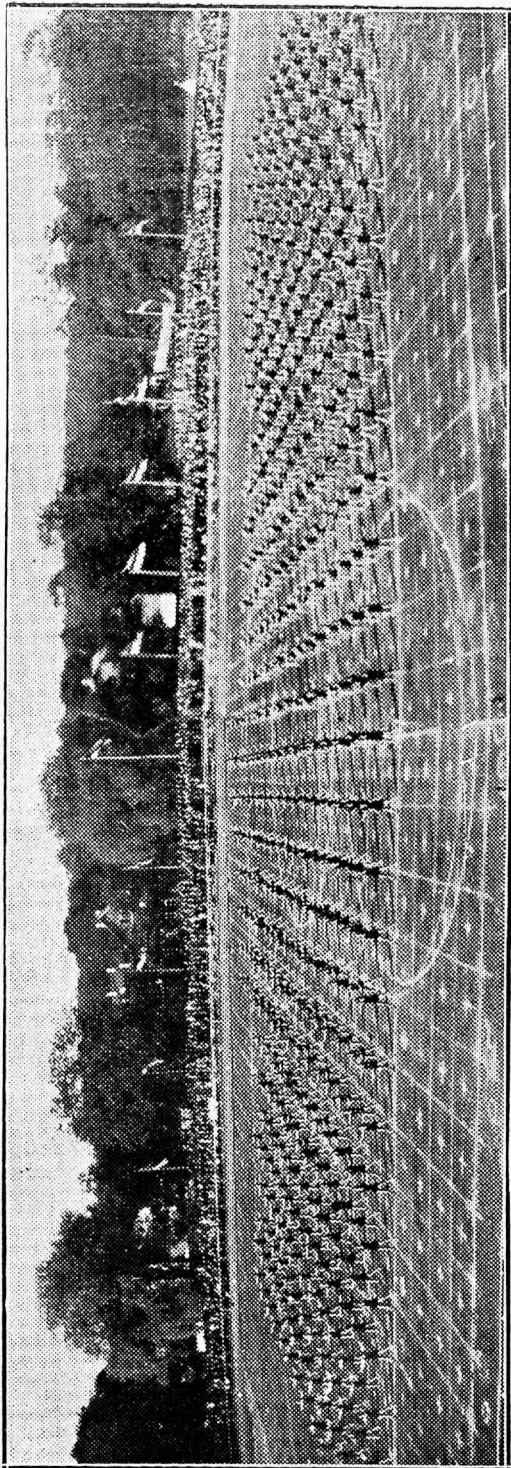
Suurem raha kõrvaldamine a/s. Balti Puuvilla vabrikus tuli avalikuks poolteise aasta eest, milles süüalusteks olid vabriku direktorid Isak Citron ja Konst. Vachmann. Nad olid kuue aasta jooksul omandanud isiklikkudes huvides aktsiaseltsi raha — Eesti oludes kolossaalse summa — 4.238.000 krooni. Omastatud summa varjamiseks võtsisid nad aktsiaseltsi bilanssi, paigutades sellesse teadlikult tööle mittevastavaid andmeid. Peale selle on nad dividendide jagamist toimetanud väga koduselt, nii et selle all kannatasid vähemad aktsionärid.

Sellest omastatud summast on kaebelused hiljem osa tagasi maksnud juba enne kuriteo avastamist. Tagasimaksmine algas 1929. a., mil selgus, et ettevõtte oli töötanud kahjuga. Ka peale avastamist tasuti osa kahjudest kohe ja hiljem, möödunud aasta lõpupoole, kui selgus, et omastatud summa on veelgi suurem, makseti kaebeluste poolt veel aktsiaseltsi arvele summasid ning anti kahjude katteks obligatsioonide üle miljoni krooni eest Sindi tekstiilvabrikute ühisuse aktsiaid. Kogusummas on Citroni ja Vachmanni poolt maksetud tagasi 4.925.572 krooni. Kahju tasumine sündis kaebeluste poolt eesmärgiga oma karistust kergendada.

2. mail algas selles asjas kohtuprotsess. Kaebelused olid olnud vahi all eeluurimise tõttu juba poolteist aastat.

Prokurör oma süüdistuskõnes väitis, et omastatud summa on kaugelt suurem, kui ekspertid seda suutsid tõendada, nimelt 7,5 milj. krooni. Ta nõudis I. Citronile viis ja K. Vachmannile neli aastat vangiroodu. Kaebelused tunnistasid end rahaomastamises süüdi ja palusid kergemat karistust, kuna nad kahjud tasunud.

Kohus tegi otsuse, millega I. Citron mõisteti kolmeks ja K. Vachmann kaheks aastaks vangiroodu, kõigi õiguste kaotamisega. Kaebelused olid otsusega täiesti

Üldvaade naisvõimlejate esinemisele.

rahal. Kuid nii kerge karistusega ei leppinud prokurör, kes andis edasikaebuse järgmisse kohtuinstantsi.

*

10. mail pühitseti suure pidulikkusega Eesti Vabadusristi 15. aastapäeva. Sel puhul kogunesid kõik Vabadusristi vennad üle maa, arvult ligi 1000, Tallinna, kus nad võtsid osa kõigist pidustustest ja said suurte austuste osaliseks, mida vabadussõja silmapaistvamad veteraanid täiesti olid ära teeninud.

Hommikul kell 11 algas Tallinnas Vabadusplatsil suur paraad, millest võtsid osa kaitseväge, koolid ja pea kõikideeltskondlike organisatsioonide esindajad lippudega. Vabadusristi kavaleridel oli aukoht riigivanema tribüüni kõrval. Paraadi olid kogunenud vaatama suured rahvahulgad. Riigivanem pidas kõne, mis oli määratud peamiselt Vabadusristi kavaleridele.

Paraadilt siirdusid Vabadusristi kavalerid „Estoniasse“ lõunale, mille neile andis Tallinna linnavalitsus.

Õhtul $\frac{1}{2}$ marssisid Vabadusristi kavalerid muusika saatel pidulikult Kadrioru lossi, kus riigivanema poolt oli neile korraldatud vastuvõtt.

Õhtul oli „Estonia“ kontsertsaalis pidulik aktus, kus kõnelesid riigivanem K. Päts ja vägede ülemjuhataja J. Laidoner.

Sellele järgnes pidulik õhtusöök „Estonia“ saalides.

Vabadusristi aastapäev kujunes Tallinnas suureks pidupäevaks. Kõik majad olid lipuehtes ja rahvast oli rohkesti liikvel, et jälgida pidulikke sündmusi. Pidulikule meeleolule aitas kaasa haruldaselt ilus kevadine ilm.

Sel päeval elustusid rahvas jällegi mälestused meie kangelaslikust vabadussõjast. Tuletati meelde üksikuid episoode ja ajalehed töid pikki kirjeldusi.

Ka teistes linnades pühitseti Vabadusristi 15. aastapäeva, kuigi väiksemal määral kui Tallinnas.

*

2. ja 3. juunil toimusid Tartus ja Otepääl suurejoonelised sini-must-valge Eesti lipu 50. juubelipidustused.

Eesti lipu loojateks olid eesti üliõpilased Tartu ülikoolis. 1870. a. koondusid eesti üliõpilased organisatsiooni, mis sai eelkäijaks praegusele Eesti Üliõpilaste Seltsile. 1881. a. otsustati asutada esimene akadeemiline organisatsioon „Vironia“ osakonnana nimega. Sellega ühes kerkis üles ka värvide valik (igal üliõpilaste organisatsioonil Tartus olid omad värvid, mida kanti mütsil ja rinnalindil), et liikuda täisõigusliku üliõpilasena Tartus ja kogu riigis.

Samal 1881. a. otsustas „Vironia“ võtta oma organisatsiooni värvideks sini-must-valge. Asutajate mälestuste järgi pidid need värvid: 1) kajastama meie rahva iseloomu ja aateid, 2) mõjutatud olema meie rahvariieust värvidest, 3) peegeldama kodumaa ilmastikku ja loodust selle talvise valge lumekattega ja suvise sinise taevavõlviga, sünges sügisega ja rõõmul sätendava kevadega.

Värvid pidid meile tuletama meelde, kes oleme, kuhu kaldume ja püüame — sama pidid teisedki tulevikus teadma: oleme eestlased, tahame eestlasteks jääda, selleks on meil õigus ja kohustus; tahame jääda oma rahva ridadesse hül ja kurjel päevil, tahame oma teadmisi ja jõudu tööle rakendada oma rahva huvides — tõusuks mudast mätale, pääsmiseks pimedast valgusesse.

Sinise kohta rõhutati: kui soomlased on rõõmsad oma sinise lipu all ja ungarlased laulavad kiidulaulu oma sinisele Doonaule, miks ei või meie sinise lipu all laulda: truuks jääme isamaale... Eks sinine taevaskata meie kodumaad, lõunas on meil sinipinnalised järved, põhjas Virumaal asetsevad sininimelised mäed; meie noorikud ja neidud, emad, õed ja pruudid kannavad siniseid peakatteid ja seelikuid. Nii seati peavärviks sinine. Ta pidi hüüdma meile: ole ustav endale, oma rahvale ja tööle, et ka sind võib usaldada. Sinise lipu all tahtsime vastu astuda oma rahvast taganejaile, mililiseid oli ju tol ajal üsna palju.

Must värv võitis omale koha meie rahva musta ja piinarikka mineviku, kodumaa musta tootva mulla, mulgi musta kuue ja head tuld andvate mustade süte meenutajana.

Valgele värvile leiti järgmine põhjendus: meie rahval on kaldumus ja püüdeid valge ja valguse poole. Nädalas on meil kaks päeva puhtusele, seega ka valgele pühendatud: laupäev ja pühapäev. Üks on lavapäevana ihule puhtuseks, teine aga kirikuskäimise- ja meeleparanduse-päevana hingele puhtuseks. Toonitati ka püütud hariduse ja vaimuvalguse poole, mis küll esialgu mitmeti takistatud viletsatest oludest. Veel toonitati meie kaskede valget koort, talvist valget lund ja suviseid valgeid öid.

„Vironia“ registreerimise katsetele, et teda muuta seaduslikuks organisatsiooniks, tehti suuri takistusi. Eestlastel tuli rohkesti kokkupõrkeid oma värvide pärast saksa korporantidega.

„Vironia“ korporatsiooni asutamiseks ei antud luba. Kuid korporatsioonide kõrval lubati asutada teadusliku ilmega selts. Selles leidsid üliõpilased pääsu ja asutasid Eesti Üliõpilaste Seltsi, kes jäi „Vironia“ järeletulijaks ja võttis üle kõik

Moment naisvõimlejate harjutustest võimlemismängudel.

selle varandused, vapi ja värvid. Hiljem valmistati seltsile lipp, mille pühitsemine toimus 4. juunil 1884. a. Otepääl õpetajamaja saalis, pea kõikide seltsiliikmete juuresolekul. Pidustused kestsid seal kolm päeva.

Sellega rajati alus selle lipu rahvuslikuks saamisele.

Otepääl pühitsetud lipp oli esialgu ainult Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmete ühendajaks. Võitluses rahvuslikkude aadete ja iseseisvuse eest muutus see aga aja jooksul kogu eesti rahvast ühendavaks sümboliks, kuni ta meie Vabariigi loomisel sai täieliku õiguse lehvida nii riigi kui ka rahvuse lipuna.

Eesti lipu 50. juubelipidustustest Tartus ja Otepääl võtsid osa kõik meie seltskonna ja riigi esindajad eesotsas Vabariigi Valitsusega terves koosseisus. Pidustustele elasid kaasa peale 1500 osavõtja, kogu Tartu linn ja Otepää lähem ümbrus.

Laupäeva õhtul, 2. juunil, oli Tartu ülikooli kirikus E. Ü. S-i sini-must-valge lipu pühitsemise pidulik mälestusjumalateenistus. Pühapäeval kell 11 algas E. Ü. S-is pidulik aktus. Peale lõunat oli väljasõit Otepäele, kuhu omnibuste, veoautode ja sõiduautodega sõitis Tartust üle 1000 inimese. Otepää kiriku seinas avati pidulikult selle sündmuse tähistamiseks kaks mälestustahvlit.

Aktuse lõppedes pöörduiti tagasi Tartu, kus jätkusid pidustused omavaheliste koostööbimistega.

*

16. ja 17. juunil toimusid esmakordselt Eestis Eesti Spordi Keskliidu korraldusel ülemaailised võimlemise mängud. Viimastel aastatel on võimlemine Eestis suuresti moodsa läinud. Üllatuseks aga ka korraldajatele endile oli, kui võimlemispidustustest osavõtjatena registreerus 12.000 võimlejat. See arv küünis peaaegu juba laulupidudest osavõtjate arvuni. Sarnase suure osavõtjate arvu juures hakkas muret tegema majanduslik külg, mille tõttu kaitseväge ülemjuhataja piiras osavõtjate arvu 5000-ga, kuna algkoolide õpilased, skaudid ja noorkotkad mängudest emale jäid.

Eeltööd käisid väga suureulatuslikult, mis tuletas meelde laulupidude eelkorraldust.

Mängud toimusid staadionil (kus peeti 8. üldlaulupidu), mis selleks puhuks oli laiendatud ja ümber ehitatud, et kõiki rahvahulki ära mahutada.

Võimlemismängude avamine toimus omapärase tseremooniaga. Osavõtjate organisatsioonide lipud, arvult paarsada, paigutati tribüüni ette. Väljale kujundasid võimlejate viirud tähed „E. V.“ Tribüüni vastas olid erilised mastid, kuhu mängude algades tõmmati üles riigi, staadioni ja maakondade lipud. Eriline rõhk pandi aga pühapäeval, 17. juunil, toimunud rongikäigule läbi linna. Mehed rivistati Merepuisteel, naised Gonsiori tän. Rongikäik suundus Narva maanteed mööda Russalka mälestussambani, kust pöörduiti riigivanema lossi ette. Lossi ette asus riigivanem ühes

diplomaatliku korpusega jälgima suurejoonelist defileed. Vaatepilt oli tõesti kõitev, kui tuhanded ühtlases riietuses võimlejad sirgetes ridades, täiesti joondununa, valvesammuga tervitasid riigipead. Maal paljudes kohtades tegid osavõtjad rühmad vabatahtlikult selleks harjutusi, et esineda rongikäigus teistest paremini. Rongikäigus mängis mitu orkestrit, organisatsioonid sammusid korraldatuna maakondade kaupa, kõik osavõtjad olid esinemisriietuses — mehed valges, naised osalt mustas, osalt taevakarva sinises dressis, rahvatantsijad rahvariietes. Pühapäeval oli staadion suurimas lipuehtes, kui ta seda on kunagi varem olnud. Vägede ülemjuhataja saabumist teatas tervitusmarss. Veidi hiljem saabus riigivanem K. Päts fanfaaride helidel ja riigihümni saatel. Sellele järgnes pidukõne riigivanemalt.

Rahvast oli pidustustel suur murd. Eriti pühapäeval, kus terve staadion oli üks suur rahvameri. Siin võis olla oma paarkümendtuhat inimest tegelastega kokku. Ilusad ilmad omakorda aitasid kaasa mängude heaks kordaminekuks.

Väljal moodustasid võimlejad Eesti rahvuslipu — sini-must-valge, mida raamisisid kahelt poolt kirevas riides rahvatantsijad.

Massivõimlemine pakkus Eestis ennenägematut pilti. Sajad ja tuhanded võimlejad väljal tegid täiesti distsiplineeritult ühiseid kehaharjutusi. See oli sama, mida oldi harjunud kuulma üldlaulupeo ühislaulus, siin nähti seda ühisliigutuste sünfoonias.

Võimlemis- ja spordimängude päevadel peeti peale võimlemisesinemiste rida laiaulatuslikke võistlusi kergejõustikus, jalgpallis (Tallinn siseriigi koondusmeeskonna vastu), ujumises, tennis (Eesti-Soome maavõistl.), rattasõidus, pesajallis j.t. aladel.

Peale võistluste vääris rohket tähelepanu ka spordinäitus, mis kujunes laiaulatuslikuks.

Laupäeva, 16. juuni, õhtul oli staadionil vabaõhuetendus — kanti ette mängudeks kirjanik H. Visnapuult erilisel kirjutatud „Killamägedel“, mis käsitab eestlaste elu 1000 a. tagasi.

Ühel ajal võimlemismängudega toimusid Eesti suurema ülemaalse noorsoo organisatsiooni ÜENÜ 15. a. juubelpidustused. Võimlemispidustuste osavõtjaist ja tegelastest moodustasid ÜENÜlased suurema osa, kuna ÜENÜ on olnud sportlises liikumises uue suuna andmisel peateguriks. Ka rahvatantsijad olid peamiselt ÜENÜ-st. Üle poolte võimlejate rongikäigu lippudest moodustas ÜENÜ roheline-valge lippudegrupp.

Võimlemispidustuste vaheaegadel korraldas ÜENÜ oma 15. aastapäeva juubelaktusi ja pidustusi.

*

Käesoleval aastal on esmakordselt kuulutatud ametlikult pühaks 23. juuni (jaanilaupäev) võidupüha nime all Võnna lahingu mälestamiseks, kus eestlased vabandussõjas võitsid saksa Landesvehri vägesid, kes — nagu Vene kommunistidki — ähvardasid Eesti iseseisvust.

Seda päeva pühitseti nüüd üle maa vääriliselt.

Ühtlasi on meil sellega nüüd südasuvel kaks suuremat püha järjestikku (enne olid Eesti suvekuud pühade poolst õige vaesed — suuremad pühad sattusid talve- ja kevadekuudele). Üldiselt ei ole pühade arv suurenenud, kuna Nelipühi on ühe päeva võrra lühendatud (endise kolme päeva asemel kaks päeva). Ka Lihavõtte kolm püha on lühendatud kahe peale, selle asemel pühitsetakse nüüd aga Suurt Neljapäeva.

*

Raske õnnetus juhtus Jägalasse rohelisse sõitnuteaga pühapäeval, 27. mail. Osa suvitajate seltskonnast läks paadiga sõitma Jägala jõe. Kiire veevool viis paadi ühes sõitjatega paisu juure, kus paat ümber läks ja sõitjad veevoolust kanti paisu alt läbi. Sealjuures uppus viis lõbusõitjat: Eesti tuntud rahvusmeeskonna jalgpallimängija Artur Maurer oma 5-aastase pojaga, allkonstaabel Elmar Kurst ühes 7-aastase pojaga ja 14-aastane Johann Labi. A. Maureril oli pääsemise võimalus, kuid ta uppus oma poega ja teist noormeest päästes ühes nendega.

Nagu imekombel pääsis 10-aastane Guido Braun, kel õnnetus paisu alt läbi ujuda ja kaldale ronida. Poisi päästis hea ujumisoskus.

Mõlemil mehel jäi leinama naine.

*

14. juunil juhtus Eesti kaitseväe raske õnnetus. Sõjakooli taktilistel õppustel Valdeki laskeväljal, Tallinna lähedal, leidis üks aspirant Joh. Kattai metsatihnikust lõhkemata mürsu, mis varemast ajast sinna sattunud. Mürsu vaatlemisel, kuhu kogus ka teisi aspirante, plahvatas see suure jõuga, külvates surma ja hävitust. Silmapilkselt said kohapeal surma 6 aspiranti: Heino Eerits, Eduard Kikerpill, Alfred Viira, Georg Gadd, Karl Truumann ja Aleksei Päril. Haavadesse surid mürsu leidja Joh. Kattai, Endel Uulist ja Hugo Juhkami. Elukardetavalt sai haavata Ferd. Hausenber, kes mõni päev hiljem suri, kuna kergemate vigastustega pääsesid 21 aspiranti.

Sarnane enneolematult ränk õnnetus mõjus väga masendavalt.

Matusetalitus kui ka surmasaanud aspirantide ärasaatmine kodukohtadesse toimus suurte rahvahulkade ja kaitseväge osavõtul.

M. Martna kirstus.

23. mail suri Tallinnas üldiselt tuntud poliitika- ja seltskonnategelane dr. phil. h. c. Mihkel Martna raskekujulise kopsupõletiku tagajärjel.

M. Martnal on suuri teeneid Eesti sotsialistide peres, kuna tema oli sotsialistlik-marxistliku liikumise loojaid ja juhte Eestis ja jäi sellele truuks kuni surmani. Enesearendamise teel oli M. Martna ilma nimetamisväärt koolihariduseta jõudnud kõrgele hariduslikule tasemele, kirjutades mitmed raamatud ja töötades ajalehtede kaastööli-

sena. Poliitilise pagulasena oli ta vene ajal sunnitud kaua kodumaalt eemal olema. Riigi esinduskogu tööst — riigikogust — on M. Martna algusest peale osa võtnud. Suurte teenete eest valis Tartu ülikool ta oma audoktoriks, kuna üliõpilasselts „Ühendus“ valis ta oma vilistlaseks.

M. Martna matusetalitus toimus riigikogu hoones ilmaliku kombe järgi. Viimase puhkepaiga sai ta omale Metsakalmistule, Pirital, kirjaniku Ed. Vilde lähedusse, kes ka elus oli temale lähedal.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Kevadine hooaeg tõi elevust saabuvate ja lahkuvate väliseestlaste peres. Kuna Ameerika tööolud paranesid ja kevadine tööhooaeg võimaldas mitmel alal tööleidmist, siirdusid rohkesti väliseestlasi, kes talve kodumaal mööda saatnud, jälle tagasi oma endistesse asukohtadesse. Kuid ka kodumaale saabujaid oli — mitte just nii palju kui möödunud aastal üldlaulupeo ajal, kuid siiski tõi ekskursioon kümneid inimesi üle ookeani. Saabunud väliseestlased jutustavad, et sügisel kavatses rohkem eestlasi kodumaale siirduda.

28. aprillil sõitsid Berliini V.-E. ühingu liikmed Mihail ja Marie Jegorov.

3. mail saabusid a.-l. „Ebba Munckiga“ New Yorgist Ove ja Olga Clausen kahe lapsega, pr. Liina Reis, 5-aastane Mary Wahl, kelle vanemad jäid New Yorki, ja Nikolai Pitsal, kes tuli üle Halifaxi Kanadast, Montrealist.

12. mail sõitsid a.-l. „Gripsholmiga“ John ja Elisabeth Kask, Georg Käärrik ja pr. Marie Allesaar New Yorki.

19. mail viis a.-l. „Kalevipoeg“ Stokholmi prl. Elfriede Heintsi, Eduard Espenbaumi kahe pojaga Verner ja Sven, Valentin Veiderpassi ning Daniel Kaili, kes üle Göteborgi siirdusid New Yorki.

„Gripsholmi“ ekskursandid.

P.-Ameerika eestlased koos Välis-Eesti Ühingu esindajatega a.-l. „Dagmaril“. Nurgas noorim väliseestlane V. LUTS, kes esimest korda isamaa pinnal.

5. aprillil saabusid a.-l. „Minnaga“ Vlaardingenist Priido Leisberg ja Elisabeta Lutus, kes olid elanud Shanghais, kus hra Leisberg teenis kaptenina. Nüüd asusid mõlemad elama Emmaste valda, kus neil on oma nimel talukoht.

10. juunil saabus Austraaliast Välis-Eesti Ühingu liige hra Leon Erickson koos oma õega pr. P. L. Mattocks-Ericksoniga. Hra L. Erickson on Austraalia suurfirmade esindaja ning kodumaalt ära olnud 8 aastat. Ta kavatseb siia jääda mõneks kuuks.

13. juunil lahkusid Tallinnast Peter Milerand ja Lilli Torpel oma tütreaga, et 16. juunil Göteborgist edasi sõita New Yorki.

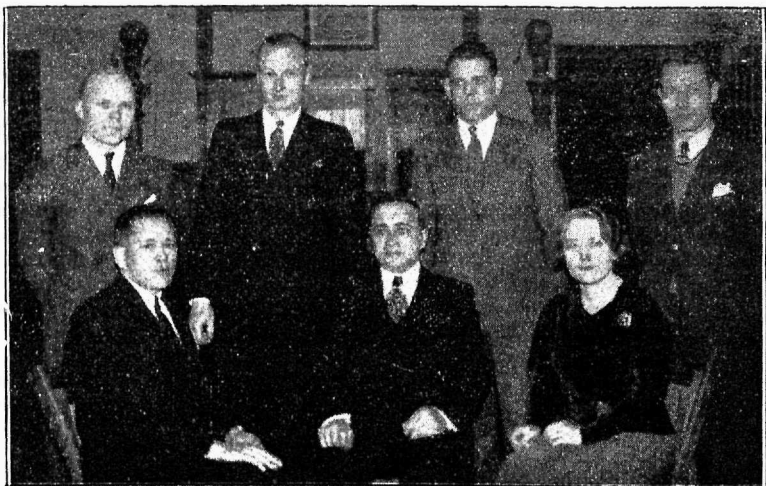
18. juunil lubas New Yorki sõita pr. Anna Seiler oma lapsega.

12. juunil saabus Tallinna P.-Ameerika eestlaste ekskursioon. Vä-

lis-Eesti Ühingu esindajad ja ajakirjanikud sõitsid koos Rootsi-Ameerika liini ametnikuga a.-l. „Dagmaril“ merele kell 7 hommikul, et kodumaale saabuajaid juba „Gripsholmil“ vastu võtta ja tervitada. Tuli enne hulk aega ookeanilaeval otsida, kui leiti väikesearvulise ekskursiooni liikmeid. Sõlmiti tutvusi, arenes elav jutuaamine. Üheskoos sõideti a.-l. „Dagmaril“ sadamasse.

Ekskursiooniga saabusid kodumaale: Sigfried Adler, Edvard ja Olga Bohrman, Alma Dickinson, Varvara Feofani, August, Margaret, Eva ja Villiam Luts, Hilma Madison, Vera ja Charlotta Nenn, Kristoff Norrberg, Alexandra ja Marie Kütt ning Marie Rehepa. Pr. Liisi Wilde, kelle asjad saabusid kodumaale, pidi Halifaxis laevalt lahkuma haigestumise tõttu. Tema pakid saadeti New Yorki tagasi.

New Yorgi Eesti Hariduseseltsi juhatus 1934. a.

Istuvad: Jaan Matson – laekur, August Pierce – esimees, Leida Adamberg – sekretär. Selsavad: Hugo Peil – 1. abiesimees, Jack Madison – 2. abiesimees, Edward Derrick – varahoidja ja Theodor Vermann – finantssekretär.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Neli aastat seltskondlikku tööd New Yorgis.

Uus ajajärk New Yorgi eestlaste seltsielule algas, kui 1929. a. kõik New Yorgi eesti seltsid ühinesid „Ühendatud Eesti Seltsiks“, mis hiljem muudeti „Hariduseseltsiks.“ Enne ühinemist oli üksikute seltside vahel olnud alaline konkurents ja vastastikune tõrvamine, et pidupublikut oma poole tõmmata. Õieti lihtsalt jonnid pärast taheti esineda iseseisva üksusena.

Seepärast ka peale ühinemist uues „Ühendatud Seltsis“ oli alguses mitmete seltside tegelaste vahel hõõrumisi, mis alles aegamööda vaibusid, kui igaüks leidis omale õige ja vastava koha seltskondlikus töös. Siis leiti ühine tee, millist on käidud praeguse ajani.

Ühise seltsi tegevuse neli aastat (eriti viimased kolm), on näidanud suuremat edu, kui kunagi New Yorgi eesti seltside tegevuse ajalooos. Nelja aastaga on selts püsivalt töötanud ja järjekindlalt laiendanud oma tegevust, tõustes populaarseks mitte üksi New Yorgis ja Ameerikas, vaid ka Eestis ja mujal, kus eestlased asuvad.

Seltsi ruumid asusid Madisoni tänaval, Harlemis, kus ruume kasutati ühiselt lätlastega. Kuid 1930. aastal mindi lätlastega tülli ja mõlemad sattusid tänavale. Nii jäi New Yorgi Eesti Hariduseselts ilma korterita. Seltsi raamatukogu ja muu varandus

anti hoiule seltsi kirjatöömehetajale, kes need paigutas maja keldrisse.

Suurt hoogu ilmutas selts jaanuaris 1931. aastal, kui renditi praegused suurepärased alalised ruumid 310 Lenox avenuel. Avarate ruumide tõttu oli vilunud tegelastel võimalus näidata oma võimeid. Asutati spordi-, näite-, muusika-, naiste-, kirjanduse ja kunsti osakonnad. Töö kihas igal õhtul seltsimajas: lauldi, võimeldi, tantsiti eesti rahvatantse, peeti koosolekuid, referaate, vaidlusõhtuid, basaare, kunstinäitust, kirjandusõhtuid, korraldati kontserte ja lavastati uuemaid eesti näitemänge.

Kui 1931. aastal Eesti V. aastapäeva! seltsi juhatus ei julenud korraldada aktust, kartes rikkuda seltsi „erapooletust“ ja sellega tõugata eemale tegelasi, siis 1934. aastal iga New Yorgi eestlane tunneks end haavatud olevat, kui selts seda rahvuslikku püha ei pühitseks. Nii võib järeldada New Yorgi eestlaste poliitiliste vaadete muutust nelja aasta jooksul.

Kuigi paljud eestlased sõidavad Eestisse, tuleb sisemaalt uusi tegelasi juurde. Vanad tegelased kaovad, uued astuvad asemele, — elu ja seltsitegevus sammuvad ikka rütmilises tempos edasi...

Ja praegusel momendil on N. Y. E. H. seltsi tegevus parimas hoos ja näitab tõusu

tendentsi. Praegust töötavad seltsis elavalt kõige mitmesugusemad tegevusharud ja toimekonnad — kirjandus, muusika, draama, kunst, sport — kõik leiavad harrastamist. Peale selle veel mitmed praktilised alad.

Eestlaste koondamisel ja eesti kultuuri levitamisel on selts tähelepanuväärse töö ära teinud, mitte üksi New Yorgis, vaid ka väljaspool. Seks on aidanud kaasa asjaolu, et Põhja-Ameerikas asub suurim kogu eestlasi väljaspool kodumaad. Ja New York, mitmetuhandelise eestlaste perega ja E. V. peakonsulaadi asukohaga, on sündsaks keskkohaks mitte üksi Põhja-Ameerika eestlaskonnale, vaid ka kogu Väli-Eestile.

Seetõttu on New Yorgi seltsil võimalik olnud huvi äratada väliseestlastes üle maailma ja luua ühendusi nendega, mille tulemuseks oli seltsi oma ajakirja väljaandmine.

See oli 1931. aasta suvel, kui kirjanduskunsti osakonna juhatus otsustas hakata välja andma Ameerika eestlaste ajakirja „Meie Tee.“ Esimene number ilmus 1. oktoobril 1931. a. Alguses kavatseti seda välja anda kui seltsi ajakirja, kus leiaksid ruumi teated New Yorgi eestlastest. Puudusid andmed Ameerika sisemaa eestlaste ja eesti seltside kohta. Üksikud isikud olid küll sisemaal ringi rännates siin-seal mõnede eestlastega kokku puutunud, kuid see jäi ikkagi ainult nende teada, kuna eestlaste üldperel sest aimugi polnud. Puudusid andmed eestlaste üldarvu kohta Ameerikas. Eestlased olid mõõdunud 35 aasta jooksul massiliselt Ameerikasse rännanud

venelaste, soomlaste ja teiste rahvuste nime all ja üle maa laiali valgunud.

New Yorgis E. V. konsulaadil oli küll kaustik eestlaste aadressidega, kuid juba aastaid vana, peetud tähestiku järjekorras, ilma igasuguse ülevaate. Võttes aluseks need aadressid, saadeti kahe aasta jooksul iga kuu „Meie Tee“ paarsada eksemplari tasuta Põhja-Ameerika eestlastele. Alles pikkamööda hakkasid tulema New Yorki kirjad kaastööga ja tellimistega, üks kiri ühest kõrveotsast, teine Alaska metsikuist mägedest, kus iganes eestlasi leidis. Üllatusena kerkis silmapiirile ka kümnekond eesti maa-asundust, kus talude arv oli 10 kuni 45.

Siis leiti üles ka teised Põhja-Ameerikas asuvad eesti seltsid, millega püüti alal hoida tihedat ühendust. Kogu „Meie Tee“ ilmumise ajal, s. t. läinud 2½ aasta jooksul, on kõigile eesti seltsidele üle maailma iga kuu saadetud tasuta eksemplar „Meie Teed.“

1933. a. suvel organiseeriti „Meie Tee“ ja N. Y. E. H. seltsi juhatase ühisel ettevõttel ja Eesti V. konsuli Karl Kuusiku instruksioonide kohaselt ühine ekskursioon Eestisse, X eesti üldlaulupeole, kusjuures sõideti otse Tallinna. Eelmisel õhtul enne laeva väljumist New Yorgist (28. mail 1933. a.) korraldati seltsimajas ühine lahkumiseõhtu, millest võtsid osa paljud sisemaa eestlased, nende hulgas delegaadid kokkukutsutavale P.-Ameerika eestlaste kongressile. Enne peo algust, päeval, korraldati esimene Põhja-Ameerika eestlaste kongress, mille tulemuseks oli kõigi eesti seltside ühine koondis — Ameerika Eesti Liit.

Et Liidul on käsitada oma ajakiri (kongressil „Meie Tee“ tunnustati kõigi P.-Ameerika eesti seltside häälkandjaks), tugevad sidemed New Yorgi Eesti Hariduseseltsiga ja Eesti Vabariigi peakonsulaadiga, siis on ta seljatagune tugev ja ees seisab tal tegevusriikas töövälil.

Nüüd on juba võimalus üles seada niisuguseid tähtsaid probleeme, nagu näiteks, eesti seltsimaja ehitusfondi asutamine New Yorgis, millest räägitud juba aastakümneid, kuid kaugemale poie jõutud.

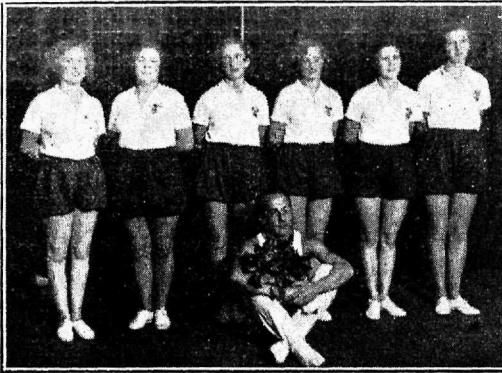
Tänavu saadi Eestist kingitusena 11 komplekti eestikeelseid raamatuid eesti seltsidele, mis suurematele seltsidele välja jagati. Liidu esindaja läbi loodi ühendus Eestis vastavate asutistega eesti filmide hankimiseks Ameerika eestlastele.

Oleme jõudnud teatud eesmärgile, mille poole oleme püüdnud läinud neli aastat. See on New Yorgi Eesti Hariduseseltsi püsiva ja järjekindla töö tulemus. A. S.

„Meie Tee“ toimetus New Yorgis.

Istuvad vasakult: J. ANNUSON (Am. Eesti Liidu juhat. esimees), dr. Leida ADAMBERG (N. Y. E. H.-seltsi sekretär), Karl KUUSIK (E. V. konsul New Yorgis), Andres PRANSPILL; seisavad vasakult: Hugo PEIL (N. Y. E. H.-seltsi juhatause liige), Ralph PECHTER („M. T.“ talituse liige), Aug. WALDMAN (talituse liige) ja Aug. SANDLUK (Am. Eesti Liidu sekretär).

Buenos Airese Eesti Selts „Estonia“ spordiring.

Naisvõimlejad (vasakult paremale): pr. Herzfeldt, pr. M. Jaakson, prl. Janson, prl. E. Jaakson, pr. F. Sooms, prl. Janson, istub: treener E. Karl. Meesvõimlejad (vasakult paremale): O. Meikop, A. Kippasto, J. Pettai, E. Karl, A. Sõerd, H. Post, H. Paju. Ees reas: M. Kollo, E. Karl (treener), G. Littosk.

Buenos Airese E. S. „Estonia“ tegevusest.

Peakoosolek, uus juhatus, uued ruumid.

Kui möödunud aastal ühines siinset kaks Eesti seltsi, siis loodeti sellest sammust palju kasu kohalise eesti seltskondliku elu arenemisele ja asuti uue hooga tööle. Nüüd, kus juba pool aastat sellest mööda ning suvine hooaeg seljataga, millal seltsid harilikult täielist surmaund magasid, võib julgelt öelda, et need lootused mitte ei petnud.

Iseäranis palju elu ja hoogu tõi seltsi-ellu suvise väljasõidu- ja spordiplatsi rentimine linna lähedale. Laupäeviti ja pühapäeviti võis alati arvurikkalt eestlasi koos leida, kes nautisid vabaõhu värskust ja puhkaid suurlinna karest-mürast. Ülesseatud mõningad võimlemisabinõud ja koostatud võrkpallimeeskonnad olid õhutuseks alalise spordiringi asutamisele ning tagajärjeks oli, et juba 5. mail s. a. võis spordiring oma esimese ja ühtlasi ka esimese eesti spordi peoõhtu Buenos-Aireses ära pidada. Eeska-vas olid mitmesugused vabaharjutused nii meestele kui ka naistele, püramiidid jne. Kuigi harjutuste aeg väga lühike oli ja inimesed suuremalt osalt sportlikult treenerimata, viidi kõik harjutused kaunis libedalt ja hästi läbi. Võis näha, et tööd oli tehtud hoole ja armastusega. Eriti head olid meespüramiidid. Kõige kenamalt mõjusid aga Eesti lipukestega vabaharjutused naistele. Ei saa siinjuures eraldi nimetamata jätta meie treeneri, seltsiliikme E. Karli vaeva ja hoolt ning vastupidavust õpetamisel. Soovida jääb ainult, et sellega asi soiku ei jääks.

31. märtsil s. a. pidas „Estonia“ oma aastapeakoosolekut. Koos oli 32 liiget ja juhata- hatas koosolekut V. Tuisk. Nagu juhatus aruandest selgus, oli seltsil alguses, s. o. kahe seltsi ühinemise ajal, 50 liiget. Tege- vusaja 4 kuu jooksul on juurde tulnud 42 liiget, nendest 27 päris- ja 15 toetajat liiget. Esimeseks eluaegseks liikmeks kinnitati koosolekul A. K ü t t. Pidusid on sellesama aja jooksul peetud 2 — jõulu- ja E. Vaba- riigi aastapäeva pidu. Ühinemise ajal oli kahe seltsi kassas kokku 366 peso 35 centi. Sissetulekuid on olnud 514 peso 60 centi, väljaminekuid 611 peso 30 c., nõnda, et 1. aprilliks oli kassas 269 peso 65 c. Üldine varanduse ja kassa seisukord oli 1. aprilliks s. a. 2.264 peso 60 centi, millest suurima osa moodustab raamatukogu \$ 1.031,05 ja in- ventar \$ 897,00.

Eelarves, mis tasakaalus 972 pesoga, on muuseas ette nähtud 350 pesot raamatute ja ajakirjanduse muretsemiseks. Ei ole ju see summa suur, kui aga arvesse võtta ka neid raamatuid, mis on seltsile lubatud V.- E. ühingu poolt, siis saab seltsi raamatu- kogu tänavu täiendatud rohkem kui kunagi varem. Ajakirjadest on seltsi juhatus ot- sustanud tellida edaspidiseks „Loomingu“, „Olioni“, „Eesti Naise“ ja „Kodu“, ajalehte- dest „Päevalehe“ ja „Vaba Maa“, et kõik seltsiliikmed enda maitse kohaselt rahul- datud oleksid.

Senine esimees A. Luik ei lasknud en- nast enam juhatusse valida ja uueks esi- meheks valiti rõhuva häälteenamusega seni-

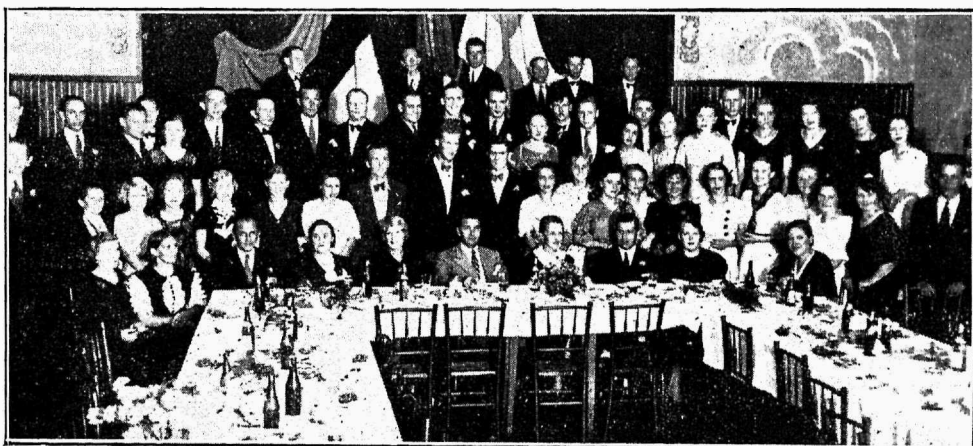
ne laekahoidja J. Pettai, kes senini igasugustest seltsi algatustest tegelikult osa võtnud ja tuntud rahuliku ja tasakaaluka tegelasena. Loota võib, et tema osaval ja ettevaatlikul juhtimisel seltsielu niisama rahulikult edasi veereb ja et igasugustel „välistel“ mõjudel enam püsi ega paika ei ole.

Teised valitud juhatuse liikmed jagasid enda vahel ametid järgmiselt: abiesimees A. Klementi, kirjatöimetaja C. Kellers (endine), laekahoidja A. Kipasto ja varahoidja H. Post (endine).

Ettevalmistusel on A. Tammanni komöödia „Pilveristi“, mida juuli keskpaigas tahetakse ette kanda. Jaanipäevaks on kavatsatud korraldada pidu segaeeskavaga.

Nagu senini ikka ja alati, on ka praegu suureks takistuseks seltsielus ruumide küsimus. Ei ole ju seltsil majanduslikult võimalik oma ruume pidada, vaid selts on sunnitud võõrastelt ulualust otsima. Tagajärjeks on sagedane asukoha vahetamine; samuti tuleb leppida tihti peale ka ruumidega, mis sugugi vastavad ei ole. Nii oli selts sunnitud ka lahkuma praegustest ruumidest, mis olid kaunis head ja kõigile kättesaadavad. Siiski õnnestus leida, niisama südalinnas — Perú 139, kaunis vastavad ruumid, kus seltsielu ja arenemine mitte ei ole takistatud.

Kirjavahetuse aadress on: Sociedad „Estonia“, Tucuman 309. Buenos-Aires, Rep. Argentina. G. R. Ingo.

Soome sportlased Brasiilias eestlastel külas.
Sao Paulo eesti seltsi „Uus Kodu“ poolt korraldatud koosviibimine.

Eestlased Soome sportlaste vastuvõtjatena.

Eestlased L.-Ameerikas suhtuvad õige soojalt soomlastesse kui lähematesse hõimudesse. Kui soome sportlased Brasiiliasse tulid, võtsid eestlased neid vastu, kuna soomlasi siin on ainult mõned üksikud. 21. märtsil 1934. a. korraldati E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ ruumides soome spordimeeste auks koosviibimine ja ühine sööming. Koos oli umbes kuuskümmend osavõtjat. Soome sportlastest-külastajatest olid ilmunud Kalevi Kotkas, kõrgushüppaja, kes tegi Rio de Janeiros kõrgust 2 m. 01 sm.; Volmari Iso-Hollo 3000 m. jooksja, kes möödunud aastal Los Angelesis tuli esimesele kohale ajaga 8'19''¹/₅, ja Bengt Sjoestedt, 110 m. tõkkejooksja, aeg 14''²/₅. Neljas Matti Alarotu oli haigestunud ja jäänud Rio de Janeirosse.

Koosviibimisest võtsid osa ka Soome kon-

sul Sao Paulos hra Lyder Sagen. E. V. aukonsul Sao Paulos hra Finn B. Arnesen ja Leedu konsul Sao Paulos hra Petras Mačiulius. Peeti tervituskõnesid, laulis E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ laulukoor ja solist hra Jaan Mölder, keda klaveril saatis Jorge Mikithúk. Lõpuks oli omavaheline jalakeerutus ja nii hra Lyder Sagenile kui hra Petras Mačiuliusesele anti kätte seltsi juhatuse poolt seltsi auliikmeakaardid, millele vastas Leedu konsul hra Petras Mačiulius kõnega.

24. märtsil esines E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ laulukoor V. Goetzi juhatusel raadio ringhäälingus „Record“ soomlaste auks, kandes ette „Kaljuvald“, „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ j. t. laule. Ühtlasi esines ka hra Jaan Mölder solistina.

New Yorgi Eesti Hariduseseltsi rahvatantsu ja laulu grupp oma esinemisel New Yorgi Prospect pargis.

Ringvaateid välismailt.

**Kodumaa saaduste eksport kaugetesse mere-
tagustesse maadesse.**

Eesti kaubad Austraaliasse ja Argentiinasse.

Väliseestlased on tõsiselt hakanud huvituma Eesti saaduste turustamisest välis-turgudel. Mõnel juhtumisel on see huvi arenenud juba tegelikkude sammudeni, teistel juhtumistel on nende poolt antud kasulikku informatsiooni ja otstarbekohaseid näpunäiteid. Üldiselt heidavad ärilisel alal tegutsevad väliseestlased ette meie kaubanduslikkudele ettevõtetele loidust, ettevõtlikkuse puudust, kartlikkust ja isegi saamatust.

Hiljuti saabus Austraaliast V.-E. ühingu liige Leon Erikson, kes seal kauemat aega on tegutsenud ärilisel alal tööstuslikkude firmade esindajana ja sellel alal jõudnud heale järjele. Tema leiab, et isegi seesugusel kaugel maal, kui Austraalia, võiks leida Eesti saadustele turgu. Austraalia importeerib Euroopast väga palju igasuguseid saadusi ja, vaatamata sellele, et Inglismaa on Austraalia impordis eesõigustatud seisukorras, ei puudu turustamise võimalused ka teistele, mida tõendab juba üksi seegi, et Skandinaavia riigid mitmesugustele oma saadustele on leidnud head turgu.

Eriti võiks Austraalias turgu leida Eesti kalakonservid. Austraalia omal head kala ei leidu ja ta peab kõik importeerima. Kui

aga Rootsi, Norra ja teised riigid võivad oma kalakonserve hea eduga turustada Austraalias, siis seda suuremad võimalused peaks olema Eestil, kel konserveerimisekulud madalate palkade tõttu on vähemad. Hra Erikson oma suvepuhkuselt Eestist Austraaliasse tagasi pöördudes tahabki end varustada igasuguste kalakonservide proovidega, et neile turgu soetada Austraalias*). Kalakonservid Austraalia jaoks peavad olema muidugi kohandatud nii pakendilt kui ka sisult turu nõuetele.

Edasi võiks Austraalias turgu leida ka metsamaterjalid. (Eesti metsamaterjale võib nüüdki leida Austraalias, kuid need kannavad teiste riikide firmade märke — tähendab, Eesti ei saa otsese turustamisega hakkama, vaid peab selleks kasutama teiste vahetalitust).

Nii mitmelgi alal võiks Austraalias veel turgu leida, kui ainult seda turgu lähemalt uurida.

Hra Erikson juhtis tähelepanu sellele, kuidas Jaapan oma saadustele kõikjale teed rajab, vaatamata igasugustele tõketele. Te-

*) Kuuldavasti on hiljuti üks Austraalia eesti firma juba tellinud Eestist suurema partii kalakonserve.

ma võistleb peamiselt odavate palkade abil. Eesti tööliste palgad ei ole palju kõrgemad, järelikult peaks Eestil olema väljavaateid teistega võistelda isegi tööstuslikul alal, kuigi muidugi väiksemas masstaabis. Eestil oleks seejuures see soodustus, et teda kui väikeriiki ei loeta kuigi kardetavaks ja keegi ei hakkaks tema kaubandusele looma seesuguseid tõkkeid, kui näiteks Jaapanile.

Et meie kaubandus ka väljaspool Eestit hästi areneks, selleks peaks kaasa aitama ka riik. Riigi esindused ei peaks mitte hoiduma kõrvale kaubanduslikust kaastööst oma riigile. See peaks olema Eesti konsulate peamiseks ülesandeks. Mis puutub Austraaliasse, siis leiab härra Erikson, et oma eestlasest konsuli määramine Sydneysse on hädavajaline. Praegune Eesti aukonsul hra Tanner, kes on ühtlasi ka Soome konsuliks, täidab oma ülesandeid väga heatahtlikult. Aga see ei ole tema süü, kui see konsulaat on ikkagi Soome konsulaat ja on eeskätt valvel Soome huvide eest. Hra Tanner on soomlastele kaubanduslikult kindlasti väga hea konsul.

Austraaliasse on tarvis niisugust eestlasest-konsuli, kes tunneks hästi Eesti olusid, kaubandust, turgu ja võimaline oleks looma Austraalias ärilisi sidemeid kodumaa eksportööride huvides. Ta peaks olema — ühe sõnaga — hea ärimees.

Härra Erikson leiab, et ka Välis-Eesti ühing, astudes kontakti välismaa eesti äri- ja tööstusringkondadega ja määrates sinna oma usaldusesindajad, võiks õige rohkesti ära teha väliskaubanduse arendamises kauge teega.

*

Teine kauge meretagune maa — Argentiina — on meie eksportööridele jäänud samuti silmapaari vahele, nagu kirjutab sealt väliseestlane P. E-d.

„Kodumaa saadused — peekon, või, munad, mets, vineer, tsement, paber, kilud, kõiksugused delikatessid jne. on omale võitnud turgu mitmel pool maailmas, kuid sageli teiste rahvaste firmade sildi all! Nii ka Argentiinas.

Ühel eestlasel, kes teenib siin Argentiinas silmapaistval kohal kaubanduslikul alal, oli juhus viibida importeeritud muna-de väljapakkimise juures. Saatjana figuureeris üks meie lähima naaberriigi firma, kuid laastude vahelt libises välja kaunis värsket kuupäeva kandeve eesti „Päevaleht“! Täheandab, jällegi oli eesti muna Argentiinasse jõudnud, kuid võõra rahva saadusena.

Meie eksporteerime peekonit Inglismaale ja Saksamaale. Kuid seda vist Eestis ei teata, et meie peekon läheb — muidugi Inglismaa kaudu — Lõuna-Ameerikasse,

Argentiinasse. Kui Argentiina valitsus surus välismaalt importeeritavale peekonile peale kõva tolli, vähendas ka kohe Inglismaa oma peekoni ostu Eestist.

Argentiinas iga välismaalane (ja neid on siin väga palju, nii et sellega võib arvestada) võtab heal meelel „kõva käraka“ ja hammustab kilu peale. Kuid napsupudelid kannavad silti „C. C. C. P. Пшеничная водка“ ja kilude märgiks on „Norgen“ või „Riga“.

Taheks tahtmata tekib küsimus: kus on siis eesti piirituse- ja kiluvabrikandid?

Arvan, meie majandusringkonnad peaksid palju rohkem huvi tundma ja tähelepanu pöörama kaubanduslike suhete loomisele Lõuna-Ameerika riikidega, eeskätt Argentiinaga.

Meie konsulaatide ja kaubanduslike esitajate võrk välismaal on õige suur. Kuid millegipärast pole Argentiinasse määratud kedagi, kes võiks Eestit esindada. Siin peakski algus tehtama. Peaks määratama Argentiina Eesti esindaja, kes looks kaubanduslike sidemeid siinsete majandusringkondadega, tutvustaks neile Eestit ja eesti saadusi ning püüaks kokkuleppe teel Argentiina valitsusega saavutada soodustusi Eestile nii välja- kui ka sisseveos. Argentiinast võiks Eesti osta paljudki artikleid, mis ta nüüd teistest riikidest sisse veab, odavamalt hinnaga, kauge maa peale vaatamata.

Kui oleks loodud kaubavahetus Eesti ja Argentiina vahel, oleks ka võimalik paljudel Argentiinas viibivatel eestlasel muretseta tööd neis firmades, kes sel alal tegeleksid. Seegi juba oleks suur ja tänuväärne ülesanne.

Täpsemaid andmeid asjast huvitatuile on valmis andma kaua aega Argentiinas viibinud ning siinse kaubandusilmas tuntud isik, h-ra Alfons Luik, kelle aadress on: Buenos Aires, Argentiina, Sociedad anonima importadora y exportadora de la Patagonia, Avenida Roque Saeng Pena 547.“

Rio de Janeiro asutati eesti selts.

Eesti Vabariigi konsuli Rudolf Ise ja Rio de Janeiro eestlaste algatusel otsustati käesoleva aasta algul asutada eesti selts. Veebruarikuul kogusid kohalikud eestlased kokku, kes selle küsimuse üle vahetasid mõtteid. Siis otsustati avada Sao Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduse-seltsi „Uus Kodu“ osakond.

Hiljuti pidasid Rio de Janeiro eestlased koosoleku „Uus Kodu“ osakonna asutamiseks. Valiti ajutine juhatus, esimeheks hra Issak ja sekretäriks H. Lepikson.

Ameerika eestlased külas Helsingi eestlaste juures.

L. Juht ja V. Padva Ameerikat vallutamas.

L. Juht Ameerikas on saavutanud oma kontrabassiga Eesti kunstnikule enneolematut edu, nagu kirjutab „Meie Tee“. Tema kutsumine Bostoni sümfonia orkestrisse, mida juhatab endine kontrabassi maailma-kuulsus dr. Koussevitzky ja mis on Ameerika parimaid, oli suureks tunnustuseks L. Juht'ile.

1. mail esines L. Juht New Yorgis Barbisoni saalis, kus äratas suurt tähelepanu. Saal on vaevalt mahutanud kõik publiku ja ajalehed märkisid, et järgmiseks kontserdiks on Juht'il vaja juba kaugelt suuremat saali. Arvustus kõneles kontserdist eranditult kiitvalt, millega on Juht'ile kuulsus ja edu kindlustatud.

Selle kontserdi tulemusena tehti Juht'ile ettepanek astuda New Yorgi Philarmoonia orkestrisse, kuid Juht eelistas Bostoni, sest sellega teostus tema unistus töötada koos dr. Koussevitzkyga.

Bostoni asub Juht tulevase hooaja alul, see on septembri lõpul.

Tõusu teed kuulsuse rajal sammub ka V. Padva, kes peale edurikka esinemiste Brooklyni Fox teatris koos kuulsal laulja ja näitlejanna Olga Baklanovaga on saanud väga soodsa ja kuulsust kindlustava ettepaneku maailmakuulsalt viulikunstnikult Misha Elmanilt pikemaks kontsertuuriks Lõuna-Ameerikasse, mille ta vastu on võtnud. Esimene kontsert oli nähtud ette 21. juunil Buenos Aireses, Argentiinas.

Seega on meie mõlemad paremad muusikakunstnikud L. Juht ja V. Padva

tõusnud maailma tunnustatute hulka. On arusaadav, et sarnane tunnustus on nõudnud kunstnikelt visa võitlust, ettevõtlikkust ja energiat.

Ameerika eestlased külalistena Helsingi Eesti Seltsis.

Ameerika eestlased, kes 18. aprillil lahkusid Tallinnast, et alata pikka teekonda üle ookeani, olid sunnitud mitu päeva Helsingis laevatühendust ootama. Sellest teatas Välis-Eesti Ühing oma usaldusesindajale ja Helsingi Eesti Seltsi esimehele hra J. Hartile, paludes läbisõitvaid Ameerika eestlasi vastu võtta ning neid tutvustada linnaga. Ameerika eestlaste hulgas viibisid ka Välis-Eesti ühingu liikmed pr. Olly Kukepuu ja hra Fr. Veske.

Nüüd New Yorgist saabunud kiri avaldab südamlikku tänu Helsingi eestlastele, eriti Helsingi Eesti Seltsi esimehele hra J. Hartile ja pr. Kalbekile lahke ja sõbraliku vastuvõtu eest.

Helsingi eestlased korraldasid Ameerika suguvendadele koosviibimise seltsi ruumides ühise teelauaga. Lauldi eesti laule ning vahetati mõtteid ja muljeid. Pr. Olly Kukepuu, kes Ameerikas lõpetanud konservatooriumi, ning kes kahjuks Eestis viibimisel häälerikke tõttu esineda ei saanud, laulis mõned soololaulud terve aastase vaikimise järele.

Viimase õhtu enne lahkumist Helsingist saatsid mööda Ameerika eestlased hra J. Harti korteris ühes kohaliste eestlastega. Helsingi agarad naised olid hoolitsenud

Läti Eesti Org-ide Liidu juhatus
 Vasakult: pr. A. Perli, R. Push (seisab)
 ja J. Verendel.

maitsvate suupistete ja kohvi eest. Sõlmiti tutvusi ja viibiti kaua ülevas meeleolus, kuni saabus lahkumine.

Asudes oma teekonna jätkamisele, olid Ameerika eestlasi saatmas Helsingi eestla-

sed, kes annetasid oma suguvendadele-õdedele punaseid roose.

Ameerika eestlased lahkusid Helsingist kõige paremate muljetega, aidates jällegi kõvendada sidemeid üle maailma laialipal-
 satud eestlaste vahel.

Et Ameerika eestlased kodumaale saabu-
 des ja kodumaalt lahkudes enamasti läbis-
 tavad Helsingi, siis on sarnane võõraste-
 vastuvõtlikkus Helsingi eestlaste poolt vä-
 liseesti koostöötamise sihis väga hinnatav.

Välis-Eesti Ühingu Riia klubi tegevusest.

Välis-Eesti Ühingu klubi Riias pidas 29. mail k. a. oma peakogu korralise koosole-
 ku. Koosoleku päevakorras oli ka juha-
 tuse valimine. Klubi juhatusse valiti: pre-
 sidentiks ja juhatuses esimeheks hra Vid-
 rik I v a s k (endine), juhatuses liikmeteks
 saatkonna I sekretär Villem K r u u s, kon-
 sul Herbert R o s e n f e l d t (abipresident),
 Edmund L o s s m a n n (laekur), Johan
 K a l t (sekretär), insener Jaan R o n n i -
 m o i s ja Karl K a r s n a.

Viimastest omavahelistest koosviibimis-
 test kujunes eriti elavaks ning huvitavaks
 4. mai õhtu, kus minister Karl M e n n i n g
 kandis ette referaadi teemil: „Rahvustun-
 de arenemine“.

K. K-si.

O-ü., Vaba Maa

kirjastusel ilmuvad

„VABA MAA“ igapäev ilmuv poliitiline ajaleht.

„HOMMIKLEHT“ äripäeviti hom-
 mikuti ilmuv informatsioonileht.

„MAA H'ÄL“ kolm korda nädalas
 ilmuv maarahva häälekandja.

„RAHVALEHT“ kolm korda nä-
 dalas ilmuv elu peegel.

„ESMASPÄEV“ omapärane nädal-
 leht huvitava sisuga.

„PEREKONNALEHT“ värvi-
 trükis jutuajakiri hulga piltidega.

„AJUDE GÜMNASTIKA“
 kord nädalas ilmuv peamurdjate maluspala

Mitmesugust.

Austraalia ajalooline bumerang Välis-Eesti näitusele.

V.-E. ühingu liige L. Erikson, kes saabus Eestisse suvepuhkusele, on toonud kaasa omaga mitmeid huvitavaid esemeid. Muuseumis on ta astunud samme V.-E. ühingu V.-E. näituse jaoks ühe ehtsa bumerangi muretsemiseks. Harilikult Austraalias turistidele müüdavad bumerangid on valmistatud kas valgete või mustade poolt moodsate tehniliste vahenditega. Mõned mustad tarvitavad ka pudeli tükke bumerangi voolimiseks. Ehtne bumerang on aga kivi-kirve abil meisterdatud, sest rauda primitiivne austraallane ei tunnud. Seesuguse bumerangi saamine on aga raske. Neid on olemas ainult muuseumites. Selles on hra Eriksonile lahkelt appi tulnud Lääne-Austraalia parlamendiliige mr. H. Gray, kellel on õnnestunud saada Lääne-Austraalia muuseumist Eesti jaoks ühte 50 a. vanust bumerangi. Neid on muuseumil olnud kaks eksemplari ja muuseumi juhataja ei ole tahtnud neist heameelega loobuda. Mr. Grayl on aga nüüd siiski õnnestunud ühte neist saada Eestisse saatmiseks. Kõõdunemise vastu on bumerang värnitsaga kaetud.

Välis-Eesti ühing tahab oma permanentset Välis-Eesti näitust, mis asub ühingu ruumides, kujundada välja ajajooksul Välis-Eesti muuseumiks. Austraalia ajalooline bumerang kujuneb nii siis selle tulevase muuseumi esimeseks, suure väärtusega põhivaraks, mille eest ühing võlgneb tänu hra Eriksonile ja tema sõbrale mr. H. Grayle.

Väliseestlased ja salakaup.

Korduvalt on hoiatatud väliseestlasi kodumaale saabudes peitmast oma asju tollikontrolli eest. Siiski ei arvesta üksikud väliseestlased sellega, vaid katsuvad vilunud tolliametniku silma petta kõige harilikumate võtetega, mis tekitavad suurt piinlikkust nii asjaosalisele endale kui ka tema vastu võtva organisatsiooni esindajatele, rääkimata sellele järgnevast kauba konfiskeerimisest ja mitmekordsest tollitrahvist. Sarnane lugu kordus jällegi ühe väliseestlasega „Gripsholmi“ ekskursioonil, kes oli oma mantlivoodri aluse pakkunud täis siidiriiet. Juhtumil, kui tegemist on varjatud salakaubaga, ei saa tolliametkond teisiti, kui peab käima seaduse tähe järgi. Ja see on karm.

Viimastel aastatel on väliseestlaste pagasi ja asjade reviderimisel osutatud suurt vastutulelikkust. Väliseestlaste isiklikke asju ei ole puudutatud. Tollimiseks peetak-

se kinni ainult suuremaid asju. Kuid needki on kas tollimaksust vabastatud või seda on suuresti vähendatud vastava palve puhul majandusministeeriumile. Tihti oleks asjad, mis leitud peidetult salakaubana, avalikult tooduna tollifiltrist vabalt läbi pääsenud. Asjade ärarepimise ja juhitakse neile täiesti asjata ametniku erilist tähelepanu.

Välis-Eesti ühingu esindajad on püüdnud abiks olla kodumaale saabuvatele väliseestlastele ka tolliasjades, selgitades neile tollikorda ja aidates kaasa asjade tollist vabastamisele, mis on alati annud tagajärgi. Kuid V.-E. ühing ei saa kuidagi abiks olla neile, kes eelistavad ebaausaid ja seadusevastaseid võtteid.

Meie loodame, et arusaamise levimine ja Eesti tolliasjandusega tutvumine need väärdnähted peatselt kõrvaldab.

Ilmus koguteos „Organiseeritud Välis-Eesti, album I”.

Juuniku algul ilmus Eduard Riismani toimetusel ja Välis-Eesti ühingu tegevsekretäri Bruno Tiido väljaandel esimene Välis-Eesti liikumist käsitlev koguteos „Organiseeritud Välis-Eesti, album I”.

Koguteos sisaldab 120 leheküljel möödunud aastal peetud 2. ülemaailmse Välis-Eesti kongressi täpsed andmed, aruanded ja tegevuse ülevaated Välis-Eesti esindajailt, kongressil vastu võetud resolutsioonid ja sooviavaldused, kõikide Välis-Eesti organisatsioonide ajalookirjeldused, organisats. nimestiku, kirjelduse kodumaa turismi korraldusest ja sisserändamise määrused mitmesugustes maades. Albumi sisu mitmekesistavad 55 huvitavat ülesvõtet Välis-Eesti organisatsioonide tegevusest ning terve maailma väliseestlaskonna elu-olust.

Huvi koguteose vastu oli eriti väliseestlaste hulgas väga suur. Juba nädalaid enne ilmumist saabusid eeltellimised rohkel arvul ja albumi ilmumisel omandasid seda kõik Välis-Eesti ühingu liikmed.

Kuna albumi materjal ei vanane, pakub ta ka hilisematele tellijatele väärtuslikke andmeid.

Õiendus.

Eelmises Välis-Eesti Almanakis ilmus teade E. V. 16. aastapäeva pühitsemisest Brasillias, kus oli kirjutatud muu seas, et kontsertosas esines solistina prof. Tobia Perfetti.

Nüüd palutakse meid õiendada, et mainitud pidupäeval esines kontsertosas Sao Paulos laialt tuntud Eesti laulja Jaan Mölder, kuna prof. Perfetti teda saatis.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

Kevadine hooaeg tõi ühingu tegevuses rohkesti elevust. Ühingus käis nagu harilikult suve algul palju väljarändamishimulisi, kes hankisid informatsiooni mitmesuguste maade kohta, olles eriti huvitatud Austraaliast ja Mandshukuost. Ka siirdusid talvet kodumaal mööda saatnud eestlased Põhja-Ameerikasse tagasi, lubades ühisele organiseerimistööle aktiivselt kaasa aidata.

Eesti Turistide ühingu ettepanekul moodustati mõlemate ühingute esindajatest komisjon, et väliseestlaste kaudu saavutada suuremat edu kodumaa propageerimise alal. Komisjoni valiti Eesti Turistide ühingu poolt härrad J. Talts, J. Kiiwet ja J. Maide. Välis-Eesti ühingu esindajaiks härrad Ed. Riisman, A. Nippak ja B. Tiido.

Kirjavahetus väliseestlastega on veelgi kasvanud, võrreldes möödunud aasta kirjavahetusega. Kuigi möödunud aasta esimene pool seisis kongressi tähe all ja ühingu saabusid igast ilmakaarest soovivaldused ja ettepanekud, on käesoleva poolaasta kirjavahetus peaaegu kahekordseks muutunud. See on kujukas näide Välis-Eesti organiseerimise edusammudest ja väliseestlaste aktiivsusest ning osavõtust Välis-Eesti ühingu tööst.

Omavahelised koosviibimised lõpetati suvise vaheajaga, mil kavatsetakse korraldada mõned ekskursioonid ja väljasõidud, millest teatatakse ringkirjaliselt kõikidele liikmetele. Koosviibimised algavad jälle sügisel ning oktoobrikuus on ühingul kavatsus pidada oma traditsioonilise kontserballi.

Välis-Eesti ühingu liikmete arv näitas jälle tõusu, seekord ülekaalukalt välismaail viibivate eestlaste peres. Uuteks liikmeteks võeti vastu:

H a m b u r g, August, prokurist, Klaipeda.
J o o s t, Kristjan, üliõpilane, Tartu.

L e p i k s o n, August, maalermeister-ettevõtja, Sao Paulo.

P i t e a, Harald, kooliõpetaja, Kastrevõnnu.

S i l b e r m a n n, Valter, majandusteadlane, Barons, Canada.

S h e r m a n, Mihkel, arst, Detroit.

S h e r m a n, Martha, Detroit.

T a t t a r, Albert, konsulaar-sekretär, Hull.

T e e t s o v, Anton, direktor, Tallinn.

T e l l e r, August, maaler, Sao Paulo.

T o o m, Johannes, ametnik, Sao Paulo.

V e l t s o n, Paul, äritegelane, Sao Paulo.

Hotell-restoran „ROOM“

TALLINN

Maneesi tän. 1, kõnetr. 425-51.

Reisijaile kõigi mõnusustega
moodsalt sisustatud toad.
Jooksev külm ja soe vesi,
vannid, tuschid ja telefon
tubades. Majas restoran.
PARIM KÖÖK. MUUSIKA.
∴ HINNAD MÕÕDUKAD ∴

Vastutav ja tegev toimetaja : *Ed. Riisman.*

Talitusjuht : *B. Tiido.*

Toimetus : *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja : *Välis-Eesti ühing, V. Posti 8, Postkast 100, Tallinn. Telef.: 426-60.*

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1934.

OSCAR STUDE

asut. 1882 a.

Speditsioon, inkasso, kinnitamine, ladustamine, transport.

Osakonnad:

**Pärnus,
Tartus,
Valgas,
Viljandis.**

Ümberkolimiseks linnas ja maal soovikorral eraldi selleks otstarbeks ehitatud mööblivanker.

SAKU ÕLLETEHAS

A-S.

õlu ja mõdu

Pealadu:

Tallinn, S. Kloostri 10/12.
Telefonid 437-36, 437-38.

Põllumajanduslik
eksport O-Ü.

„OVO“

asut. 1924. a.

TALLINN,
S. Karja 18,
telef. 445-71
ja 447-53.

Telegr.
„OVO“

Kanamunade ja
tooresnahkade
eksport.

Hind 35 senti (ehk \$ —.15).

Restoran-hotel

„DU NORD“

Rataskaevu 3, kõnetraat 433-45.

Suurepärane

rootsi eine

HEA KÖÖK

Suve läbi lõunal- ja õhtul mängib kunstnik-
kudest koosnev kapell.

KORRALIKUD NUMBRITOAD

Välis-Eesti liikumist
käsitav eriväljaanne

koguteos

„Organiseeritud Välis-Eesti, Album I“

120 lhk., 55 pilti.

Tellimisehind välismaale \$ —.50 c.,
Lätis, Leedus, Soomes ja kodumaal
— Ekr. 1.50

Toimetuse ja talituse aadress:

VÄLIS-EESTI ÜHING
P. O. B. 100, Tallinn, Estonia